

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет економіки та управління

(повне найменування інституту, факультету)

Кафедра менеджменту

(повне найменування кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломного проекту (роботи)

бакалавр

(ступінь вищої освіти)

на тему «Удосконалення структури та елементів
системи місцевого самоврядування»

Виконав: студент VI курсу, групи ФЕУ-319

Спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма (спеціалізація)

«Регіональне управління»

Надія КОМИШОВА

(прізвище та ініціали)

Керівник Алла ПАНКОВА

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

2023

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет економіки та управління
 Кафедра «Менеджмент»
 Ступінь вищої освіти бакалавр
 Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
 Освітня програма (спеціалізація) Регіональне управління

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
менеджменту д.е.н, проф.
 Тетяна Пуліна _____

« _____ » _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЄКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТА(КИ)

Комишова Надія Сергіївна
 (ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) «Удосконалення структури та елементів системи місцевого самоврядування»
 керівник проекту (роботи) Панкова Алла Юріївна, доцент
 (науковий ступінь, вчене звання, ПРИЗВИЩЕ, ім'я, по батькові)
 затверджені наказом закладу вищої освіти від «21» 04 2023 року №132
2. Строк подання студентом проекту (роботи) 01.06.2023 року
3. Вихідні дані до проекту (роботи) наукові праці українських та іноземних вчених з удосконалення структури та елементів місцевого самоврядування, інформація Інтернет-ресурсів, а також закони України, офіційні сайти.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)) 1. Поняття, ознаки та загальна характеристика місцевого самоврядування в Україні. 2. Аналіз структури та елементів системи місцевого самоврядування. 3. Шляхи та напрямки удосконалення структури та елементів системи місцевого самоврядування.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень, кількість слайдів, плакатів) 4 рисунки, 5 таблиці, 48 джерело.

6. Консультанти розділів проєкту (роботи)

Розділ	ПРИЗВИЩЕ, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання
I	Панкова А.Ю., доцент кафедри «Менеджмент»		
II	Панкова А.Ю., доцент кафедри «Менеджмент»		
III	Панкова А.Ю., доцент кафедри «Менеджмент»		
Нормоконтроль	Шитікова Л.В., доцент кафедри «Менеджмент»	01.03.2023	01.06.2023

7. Дата видачі завдання « 01 » 04 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проєкту (роботи)	Строк виконання етапів проєкту (роботи)	Примітка
1	Організаційне зібрання щодо термінів подання кваліфікаційної роботи та методики її виконання	01.03.2023	
2	Вибір теми	14.03.2023	
3	Затвердження переліку кваліфікаційних робіт на кафедрі	14.03.2023	
4	Огляд та опрацювання наукової та спеціальної літератури з теми	постійно	
5	Наказ Ректора НУ «Запорізька політехніка» про затвердження тем кваліфікаційних робіт	01.04.2023	
6	Видача завдання до кваліфікаційної роботи	01.04.2023	
7	Розробка робочого плану кваліфікаційної роботи за узгодженням з науковим керівником	05.04.2023	
8	Написання 1 розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	14.04.2023	
9	Написання 2 розділу та представлення його на кафедру в друкованому вигляді	01.05.2023	
10	Написання 3 розділу та представлення їх на кафедру в друкованому вигляді та чорнового варіанту роботи в цілому	14.05.2023	
11	Нормоконтроль	19.05.2023	
12	Попередній захист кваліфікаційної роботи	23.05.2023	
13	Подання роботи на кафедру в остаточному чистовому оформленні	01.06. 2023	
14	Захист кваліфікаційної роботи перед ЕК	07-12.06.2023	

Студент(ка)

(підпис)

Надія Комишова

(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

Керівник проєкту (роботи)

(підпис)

Алла ПАНКОВА

(Ім'я ПРИЗВИЩЕ)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота бакалавра: «Удосконалення структури та елементів системи місцевого самоврядування»; 89 с., рисунки 4, таблиці 5, список джерел - 48 найменувань.

Об'єкт дослідження – це структура та елементи місцевого самоврядування.

Предмет дослідження – теоретичні основи та практичні засади місцевого самоврядування.

Метою дипломної роботи є удосконалення структури та елементів системи місцевого самоврядування.

Методи дослідження включають в себе використання загальнонаукових методів, логічного, структурного, функціонального, порівняльного аналізу, теоретичного, а також статистичних методів.

Результати і їх новизна. Проведено дослідження, результатом якого стало удосконалення системи та елементів місцевого самоврядування.

Основні положення роботи. Розглянуто теоретичні аспекти місцевого самоврядування, проведено аналіз системи управління територіальної громад Запорізької області, запропоновано напрями удосконалення системи та елементів місцевого самоврядування.

Значущість роботи і висновки. Визначені шляхи удосконалення системи та елементів місцевого самоврядування забезпечить їх дієздатності та ефективного функціонування й подальшого розвитку, спонукає до розробки структури, моделі та сутності механізмів управління, а також вирішення питань підвищення їх ефективності та дієвості.

Ключові слова: МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ, УПРАВЛІННЯ, СИСТЕМА, СТРУКТУРА, ЕЛЕМЕНТИ, ФУНКЦІОНУВАННЯ, ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

ANNOTATION

Bachelor's thesis: "Improving the structure and elements of the local self-government system"; 89 p., 4 figures, 5 tables, list of sources - 48 names.

The object of the study is the structure and elements of local self-government.

The subject of the study is the theoretical and practical foundations of local self-government.

The aim of the thesis is to improve the structure and elements of the local self-government system.

Research methods include the use of general scientific methods, logical, structural, functional, comparative analysis, theoretical, and statistical methods.

Results and their novelty. A study was conducted, the result of which was the improvement of the system and elements of local self-government.

Main points of the work.. The theoretical aspects of local self-government were considered, the management system of territorial communities of Zaporizhzhya region was analyzed, directions for improving the system and elements of local self-government were proposed.

Significance of work and conclusions. The identified ways of improving the system and elements of local self-government will ensure their effectiveness and effective functioning and further development, encourage the development of the structure, model and essence of management mechanisms, as well as solving issues of increasing their efficiency and effectiveness.

Keywords: LOCAL GOVERNMENT, MANAGEMENT, SYSTEM, STRUCTURE, ELEMENTS, FUNCTIONING, PUBLIC ADMINISTRATION

ЗМІСТ

Завдання на дипломний проект (роботу)

Реферат

ANNOTATION

Вступ.....	7
Розділ 1 Місцеве самоврядування в Україні: поняття, ознаки та загальна характеристика.....	11
1.1 Поняття місцевого самоврядування	11
1.2 Ознаки та принципи місцевого самоврядування.....	19
1.3 Методи оцінювання ефективності структури елементів місцевого самоврядування.....	24
Висновки до розділу 1.....	31
Розділ 2 Аналіз структури та елементів системи місцевого самоврядування.....	33
2.1 Оцінка структури місцевого самоврядування в Запорізькій області...	33
2.2 Діагностика головних елементів системи місцевого самоврядування.	44
2.3 Аналіз особливостей функціонування місцевого самоврядування в Україні	50
Висновки до розділу 2.....	56
Розділ 3 Шляхи і напрямки вдосконалення структури та елементів системи місцевого самоврядування	59
3.1 Адміністрування процесів системи місцевого врядування в Україні...	59
3.2 Шляхи і напрямки удосконалення структури та елементів місцевого самоврядування.....	69
Висновки до розділу 3.....	75
Висновки.....	78
Список використаних джерел.....	84

ВСТУП

Актуальність теми. У процесі політико - правового реформування держави і суспільства, вимагає удосконалення територіальної організації влади , управління , а також системи місцевого самоврядування. Процес становлення та розвитку місцевого самоврядування стрімко відбувається в Україні та потребує дослідження.

Домішкове самоврядування в Україні - державна гарантія прав і практичних можливостей територіальних громад - жителів села або кількох сіл, селищ, міст, які добровільно об'єдналися в сільську громаду, - самостійно або під керівництвом органів домового самоврядування. Посадові особи вирішують важливі питання місцевого значення в рамках Конституції та законів України[1].

Місцеве самоврядування здійснюється безпосередньо територіальними громадами сіл, селищ і міст, а також через сільські, селищні ради та їх виконавчі органи, а також районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад, села, селища і міста.

Принципами місцевого самоврядування в Україні є: народовладдя; законність; пропаганда; колегіальність; поєднання місцевих і загальнодержавних інтересів; виборча правоздатність; підзвітність і відповідальність установ і посадових осіб перед територіальними громадами; державна підтримка та гарантії самоврядування, державність; судові гарантії прав домашнього самоврядування [2].

Принципи організації та діяльності земських органів і посадових осіб, правовий статус і обов'язки, умови реалізації громадянами України права на службу в земських органах, гарантії їх соціального захисту, реалізація механізмів обрання, затвердження і призначення земських органів визначає українське право. Про земство в Україні», «Посади в земських

органах» і «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих Рад і сільських, селищних, міських голів»[3].

Помітний внесок в вивчення цього питання надали М. О. Баймуратов, Ю. Ю. Бальчик, О. В. Батанов, В. І. Борденюк, І. П. Бутко, М. П. Воронов, В. А. Григор'єв, Р. К. Давидов, І. В. Дробуш, та інші.

Ця робота є актуальною, оскільки сьогодні інтерес до питань розвитку та реформування українського місцевого самоврядування лише зростає. Примітною рисою сучасної юридичної науки є різноманітність методів визначення поняття місцевого самоврядування, а також визнання великої кількості різноманітних моделей і систем місцевого самоврядування. З одного боку, це допомагає розширити предметно-спеціальні методи та інструменти дослідження. З іншого боку, вітчизняна судова практика все ще використовує українське законодавство та поняття домашнього самоврядування, визначене в Європейській хартії самоврядування, хоча визначення, які вони містять, відображають різні теорії домашнього самоврядування. Витоки самоврядування. Специфіка виявляється також у різноманітності поглядів на подальший розвиток і реформування Інституту в Україні.

Метою дипломного проекту є вдосконалення структури та елементів системи місцевого самоврядування.

Залежно від поставлених цілей можна виділити наступні завдання:

- з'ясувати поняття місцевого самоврядування;
- визначити ознаки та принципи місцевого самоврядування;
- дослідити методи оцінювання ефективності структури елементів місцевого самоврядування;
- оцінити структуру місцевого самоврядування в Запорізькій області;
- діагностувати головні елементи системи місцевого самоврядування;
- проаналізувати особливості функціонування місцевого самоврядування в Україні;

- вдосконалити адміністрування процесів системи місцевого врядування в Україні;
- запропонувати шляхи і напрямки удосконалення структури та елементів місцевого самоврядування.

Об'єктом дослідження є шляхи та напрями вдосконалення структур та елементів місцевого самоврядування.

Предмет дослідження є теоретичні та практичні основи складових елементів місцевого самоврядування.

Новаторство роботи: у дослідженні проаналізовано шляхи вдосконалення структури та елементів земства.

Теоретико-методологічними основами дипломної програми є: класифікація, індукція, інтерпретація.

Основу інформаційного емпіричного дослідження складають аналіз, порівняння та опис.

Інформаційною базою дипломної програми є вітчизняні та зарубіжні видання, книги та офіційні сайти.

Практичні наслідки отриманих результатів дають змогу стверджувати, що комунальне самоврядування за свого різноманітного та багатогранного існування не є повністю саморегульованою системою. Ця система вимагає цілеспрямованого управлінського впливу, який здійснюється через певні механізми управління.

Звичайно, його не дуже зіркова робота негативно вплинула на якість життя членів місцевої громади та стан комерційних структур, що працюють у громаді. Важливо також враховувати, що місцева економіка та економічне життя є необхідними не самі по собі, а як джерело створення сучасних можливостей зайнятості, заробітку коштів на соціальні та культурні потреби, і повинні характеризуватися соціальною спрямованістю та соціальною організацією.

Зосереджуючи питання розвитку систем національної та місцевого самоврядування на забезпеченні їх ефективності та ефективного функціонування та подальшого розвитку, науковці та практики заохочуються розробляти структуру, форму та сутність механізмів управління та вирішувати зростаючі проблеми їх ефективності та результативності.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаної літератури. Повний обсяг роботи – 89 сторінок, включаючи 5 таблиць, 4 рисунків. Список використаних джерел (48 найменування) – 5 сторінок.

РОЗДІЛ 1

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПОНЯТТЯ, ОЗНАКИ ТА ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

1.1 Поняття місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування в Україні є одним із найважливіших інститутів народовладдя та однією з найважливіших основ конституційного ладу. Органи місцевого самоврядування в Україні закріплені Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування» та іншими нормативно-правовими документами. Місцеве самоврядування є невід'ємною частиною правових систем багатьох країн світу.

Слово «самоврядування» англійського походження (self-government) і вживається з кінця XVIII ст. Використовується в британській конституції для позначення суспільного ладу Сполученого Королівства, організації, діяльність якої не підлягає жодній зовнішній адміністративній оцінці, коли люди здійснюють свої права на самоврядування через виборні парламенти та представницькі органи внутрішнього самоврядування [4].

Термін був запозичений німецькими та російськими правознавцями в XIX столітті, а згодом поширився в багатьох країнах Європи, в тому числі в Україні [4].

Особливістю суспільних відносин, які регулюються Законом про місцеве самоврядування, є те, що вони утворюють особливу сферу суспільного життя, яку Конституція України визначає як місцеве самоврядування. Останній - це система суспільних відносин, що виникає внаслідок самоорганізації населення окремих територій нижче місцевого рівня з метою самостійного управління місцевими справами в межах своїх

повноважень (безпосередньо і через вирішення питань місцевого значення місцевого рівня органи самоврядування у його складі та інші автономні органи проживання).

Поняття місцевого самоврядування в юридичній літературі активно вживається лише з моменту проголошення незалежності України. Це стосується рівня суспільного життя, на якому реалізується місцева автономія. При цьому використовуються різні терміни: «муніципальне право», «громадське право», які є тими самими, що й «Земмундське право», оскільки однаково вживаються для явищ і структур, пов'язаних із місцевим самоврядуванням [4].

Основний зміст теорії місцевого самоврядування становлять суспільні відносини, які мають свою специфіку, що характеризується відсутністю примусу, та особливий статус органу, сформованого волевиявленням територіальної громади. Цей предмет характеризується певною сукупністю норм, що регулюють суспільні відносини, що виникають у сфері автономії територіальних громад, їх представників та органів виконавчої влади, засади їх взаємовідносин і повноваження зв'язку з органами виконавчої влади, керованими різними органами. Норми публічно-правових інститутів, правовий режим об'єктів публічної власності [4].

Загалом теорію домашнього самоврядування можна визначити як галузь права, предметом якої є норми, структури, компетенція та форми складу установ і посадових осіб місцевого самоврядування, що визначають соціально-економічну та організаційно-правову основу функціонування суб'єктів та об'єктів на самоврядних територіях з особами, що представляють функції [4].

Держава встановлює конституційно-правові засади, на яких особа визнається суб'єктом і об'єктом самоврядування, основи набуття та здійснення повноважень органів місцевого самоврядування на відповідній

території та порядок вирішення ці проблеми у встановленому законодавством порядку [4].

Місцеве самоврядування кожної територіальної громади сіл, селищ і міст узаконюється статутами, які закріплюють його автономний характер і гарантують невтручання в межі територіального управління. Власність місцевого самоврядування є необхідною умовою поширення на цього суб'єкта всіх прав і свобод, визнаних і встановлених законом [4].

Тому важливою частиною основного корпусу теорії місцевої автономії є сукупність суспільних відносин, що формуються в процесі реалізації основних характеристик адміністративно-регіонального устрою. Особливістю цих відносин є те, що вони є обов'язковими атрибутами предмета теорії місцевого самоврядування. Суб'єкт місцевого самоврядування не може бути фіксованою категорією, він залежить від змісту конституційних норм, конституційної моделі самоврядування та сфери суспільних відносин, що становлять цю сферу суспільного життя.

Що стосується місцевого самоврядування, то для цілей регулювання використовуються єдині правові засоби, які регулюються самою природою права. До них відносяться приписи, заборони та дозволи [4].

Приписи – це такий спосіб правового регулювання суспільних відносин, який виявляється у відповідних правових нормах, наділених юридичними обов'язками здійснювати певну юридично значиму поведінку на умовах, передбачених нормами [2].

Норми місцевого самоврядування можуть мати як загальний нормативний характер, наприклад, при затвердженні регламенту виконавчого органу місцевої ради, так і конкретний характер, при здійсненні конкретних дій, що мають юридичне значення, вирішенні питань асигнувань, припинення незаконного будівництва, звільнити місця, призначити посади тощо.

Суть приписів, прийнятих органами місцевого самоврядування для захисту прав і законних інтересів жителів певної адміністративно-територіальної одиниці чи громади в цілому, полягає в дорученні його суб'єктам не вчиняти певних дій за певних умов ситуації.

Спосіб земського дозволу найчастіше використовується у відносинах між земством і гмінами (членами відповідних територіальних громад). Крім того, ст. Стаття 143 Конституції України дозволяє земствам вступати в договірні відносини з іншими організаціями для здійснення спільних соціально-економічних і культурних програм розвитку відповідних територій[4].

Поняття «місцеве самоврядування» неоднозначне (табл. 1). Крім того, з часом, тобто в ході історичного розвитку гомрула в різних країнах, з'явилися нові способи пояснення змісту цього поняття [5].

Таблиця 1.1

**Порівняльний аналіз конституційно-правового змісту поняття
“місцеве самоврядування”**

Європейська хартія місцевого самоврядування	Конституція України	Закон України “Про місцеве самоврядування в Укпаїни”
1	2	3
Стаття 3 Концепція місцевого самоврядування	Стаття 140	Стаття 2 Поняття місцевого самоврядування
Місцеве самоврядування означає право місцевих властей і спроможність місцевих властей	Місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об’єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища чи міста самостійно вирішувати питання	Місцеве самоврядування в Україні – це гарантоване державою право (територіальної громади - жителів села чи добровільного об’єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селищ, міста) та реальна здатність(територіальної

Продовження табл 1.1

1	2	3
в межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою державних справ, які належать до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення Це право здійснюється рядами або зборами, члени яких вільно обираються таємними голосуваннями на основі прямого, рівного, загально виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи Це положення ніяким чином не заважає використанню зборів громадян референдумів або будь-якої іншої форми прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом	місцевого значення в межах Конституції і законів України	громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селищ, міста) самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст

Домішкове самоврядування - це право територіальних громад - жителів села чи кількох сіл, селищ і міст, які добровільно об'єдналися у сільську громаду, - право самостійно вирішувати важливі питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

Особливості місцевого самоврядування міст Києва та Севастополя визначаються окремими законами України [6].

Домашнє самоврядування здійснюється територіальними громадами безпосередньо або через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи в порядку, встановленому законом.

Районні та районні ради є органами місцевого самоврядування, які представляють спільні інтереси сіл, селищ та міських територіальних громад.

Питання організації районного управління містом належить до компетенції міської ради [1].

Міське самоврядування стосується права та спроможності органів місцевого самоврядування в межах законодавчого поля керувати та управляти більшістю державних справ відповідно до їх власних обов'язків на благо місцевого населення.

Це право здійснюється радою або парламентом, члени якої вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного та загального виборчого права і яким виконавчі органи можуть бути відповідальними. Це положення жодним чином не перешкоджає використанню зборів громадян, референдумів чи будь-яких інших форм безпосередньої участі громадян, якщо це дозволено законом [6].

Положення органів місцевого самоврядування.

Основні функції та повноваження органів місцевого самоврядування визначаються Конституцією або законом. Однак це положення не шкодить спеціальним повноваженням і функціям, покладеним законом на земські органи.

Органи місцевого самоврядування вільні вирішувати в законодавчому порядку будь-яке питання, що не виходить за межі їх компетенції і не було доручено іншим органам.

Як правило, публічна влада здійснюється насамперед тими органами державної влади, які найбільш тісно пов'язані з громадянами. При делегуванні окремих повноважень іншому органу необхідно враховувати обсяг і характер повноважень, а також вимоги щодо досягнення ефективності та економії.

Повноваження, надані органам місцевого самоврядування, як правило, мають бути повними та виключними. Вони не можуть бути скасовані або обмежені іншим центральним чи регіональним органом, якщо інше не передбачено законом.

Якщо центральні або крайові органи делегують повноваження земствам, то земства мають право пристосовувати свою діяльність по можливості до місцевих умов.

Усі питання, що стосуються безпосередньо органів місцевого самоврядування, повинні якнайшвидше та належним чином узгоджуватися з органами місцевого самоврядування в процесі планування та прийняття рішень [7].

Теорія і право місцевого самоврядування за допомогою приписів, дозволів, заборон та інших правових засобів впливають на суспільні відносини як на його суб'єкти, а їх сукупність визначає характер правового регулювання. Залежно від переважання в системі правових засобів правового регулювання суспільних відносин, що використовуються в правовій сфері, в тому чи іншому нормативно-правовому акті можна виділити два основних способи правового регулювання - примусовий (владний) і вирішальний.

Серед комплексу засобів правового впливу на суспільні відносини перевага часу є характеристикою примусового регулювання. Останнє передбачає, що правовий статус суб'єкта заснований на підпорядкованості та безпосередньому підпорядкуванні. Юридичним фактом, за якого виникають правовідносини в цьому випадку, зазвичай є офіційне розпорядження. Наявність приналежності властива, наприклад, адміністративному праву, яке регулює відносини. Надання суб'єктам правовідносин права вибору власної поведінки і визнання їх рівноправного є стрижнем вирішального регулювання, основою правовідносин є договір.

Розпорядчі підходи до регулювання притаманні цивільному праву, сімейному праву та іншим галузям фінансового права.

Самоуправління є організаційною формою здійснення народовладдя, тому законодавство у сфері самоврядування встановлює обов'язковість рішень органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Невиконання або неналежне виконання цих рішень тягне за собою відповідальність згідно із законом [8].

Крім того, до предмета земського права входять також відносини у сфері приватного права. Земство не тільки здійснює публічно-владну діяльність, а й реалізує від імені територіальної громади права власників майна як об'єктів публічної власності. Вони мають право передавати у тимчасове чи постійне користування державне майно юридичним і фізичним особам, переуступати його та використовувати державне майно для здійснення інших операцій, визначати в договорі умови користування приватизованими чи переданими об'єктами державної власності.

Окрім командно-каральних методів, місцева автономія також приймає гарантійний метод, який широко використовується в правовому регулюванні місцевої автономії на національному рівні.

Правове регулювання діяльності органів місцевого самоврядування може базуватися на двох принципах. По-перше, органи місцевого самоврядування можуть робити лише те, що прямо дозволяє їм робити закон. Другий принцип правового регулювання компетенції земських органів випливає з визнання за цими органами права здійснювати діяльність, прямо не заборонену законом.

Загалом, у місцевому самоврядуванні є не один вид правового регулювання як основний і специфічний метод, а комплекс різноманітних методів правового регулювання місцевого самоврядування [8].

Тому місцеве самоврядування в Україні є одним із найважливіших інститутів народної влади та однією з найважливіших основ

конституційного ладу. Місцеве самоврядування стосується прав і можливостей органів місцевого самоврядування в рамках правового поля регулювати та управляти більшістю суспільних справ відповідно до їх власних обов'язків і на користь місцевого населення. Теорію теорії домашнього самоврядування складають суспільні відносини, які мають свої особливості, оскільки характеризуються відсутністю примусу та особливим фізичним статусом, сформованим волевиявленням територіальної громади. Теорія і право місцевого самоврядування впливають на суспільні відносини його суб'єктів такими правовими засобами, як приписи, дозволи, заборони, а їх сукупність визначає характер правового регулювання.

1.2 Ознаки та принципи місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування можна визначити як одну із запроваджених в Україні форм народного правління. Відповідно до Конституції України (ст. 140) самоврядування «це право територіальної громади - жителів села або кількох сіл, селищ і міста, які добровільно об'єдналися у сільську громаду, самостійно вирішувати важливі питання місцевого значення в межах сфери дії української Конституції та законів Всередині». Він має такі ознаки, передбачені Законом про земство України:

- органи місцевого самоврядування функціонують упорядковано в межах, встановлених вищою владою;
- його установи дотримуються встановленого законодавством розподілу повноважень;
- мають самостійне джерело фінансування для виконання завдань, поставлених перед органом самоврядування;
- Вони формуються відповідно до принципу виборності [9].

Як форма народного правління місцеве самоврядування дає можливість регіональним громадам (територіальним громадам) самостійно вирішувати питання, що стосуються спільних інтересів членів регіональних громад, безпосередньо та через органи місцевого самоврядування, використовуючи власні матеріальні та фінансові ресурси відповідно до своїх обов'язків. орган самоврядування.

Систему місцевого самоврядування в Україні становлять: сільські, селищні, міські ради та їх органи (виконкоми, комітети тощо); інші форми самоорганізації громадян (громадські ради та районні ради, селищні групи, будинки), вулиці, районні ради); різноманітні форми прямого волевиявлення громадян (місцеві референдуми, збори та сходи громадян) [9].

Обираються сільські, селищні, муніципальні, районні та районні ради. Обласні та районні ради представляють спільні інтереси сіл, селищ та міських територіальних громад. Таким чином, суб'єктом самоврядування є сама громада або інша територіальна громада та представницькі установи територіальної громади у формі комітетів. Територіальні громади прямим голосуванням обирають на чотири роки сільських, селищних та міських голів, які очолюють виконавчий комітет ради та головує на його засіданнях. Голови районної та районних рад обираються самою радою та очолюють виконавчий орган ради[9].

Земство управляє державною власністю, встановлює місцеві податки і збори, утворює, реорганізовує і ліквідує громадські підприємства, затверджує і виконує плани соціально-економічного і культурного розвитку і бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Окремі повноваження виконавчого органу земські органи можуть набути законом. Здійснення цих повноважень фінансується з державного бюджету або шляхом зарахування до місцевих бюджетів окремих загальних податків [9].

Закон наділяє кожну гілку самоврядування власною компетенцією і діє в її межах самостійно. Земські органи мають право звертатися за судовим захистом своїх інтересів у разі незаконного втручання державних органів у їх повноваження. Водночас органи самоврядування несуть конституційну відповідальність за свою протиправну діяльність. У випадках невиконання Конституції України та законів рішення земських органів зупиняються в установленому законом порядку при оскарженні до суду [9].

Повноваження сільського, сільського, селищного голови за наявності підстав, передбачених частиною другою цієї статті, та в інших випадках можуть бути припинені достроково за рішенням місцевого референдуму або рішенням відповідної комісії, яка складається не менше ніж з однієї третини від загального складу ради. Два представники проходять шляхом таємного голосування. Порядок проведення місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови регулюється Законом про місцевий референдум.

Рішення про проведення місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови приймається за ініціативою сільської, селищної, міської ради на вимогу не менш як десятої частини жителів, які проживають на цій території. зацікавлені та мають право голосу громадяни.

Верховна Рада України може призначити позачергові вибори сільського, селищного чи міського голови у разі визнання незаконним розпорядження чи дії сільського, селищного, міського голови або висновків відповідних комітетів Верховної Ради. Верховна Рада. Питання про проведення позачергових виборів для призначення Верховною Радою України сільських, селищних, міських голів можуть вносити на розгляд Верховної Ради України голови відповідних сільських, селищних, міських рад, районних у містах Києва та Севастополя. .

Порядок проведення позачергових виборів сільських голів, старост, старост регулюється виборчим законом.

Повноваження сільського, селищного, міського голови припиняються з дня проведення місцевого референдуму або рішення відповідної комісії, якщо Верховна Рада України призначає спеціально обраного сільського, селищного, міського голову - з дня, коли він припиняється. головою обирається інша особа [10].

Його принципи відіграють важливу роль в організації місцевого самоврядування. Принцип місцевого самоврядування є закріпленим у Конституції України та відповідних законах основоположним принципом, основою його організації та діяльності, визначає сутність і ознаки місцевого самоврядування. Інкorporація цих принципів у національне законодавство є однією з вимог Європейської хартії самоврядування, учасником якої є Україна. Хартія встановлює принципи, згідно з якими всі держави-члени повинні створити систему місцевого самоврядування.

По-перше, ст. Стаття 2 Хартії передбачає, що принцип місцевого самоврядування має бути закріплений у статуті чи конституції. Конституція України проголошує цей принцип у ст. 7 [11].

Стаття 7. В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування [12].

Суть інших принципів полягає в наступному:

- місцеве самоврядування є однією з основ будь-якої демократичної системи;
- право громадян брати участь в управлінні державними справами є універсальним демократичним правом, яке може бути безпосередньо реалізоване на місцевому рівні;
- з метою забезпечення ефективного та дружнього до громадян управління створюються та наділяються повноваженнями органи місцевого самоврядування;

- органи місцевого самоврядування мають бути демократично створені, мати широку автономію щодо компетенції та виконавчих процедур, приймати авторитетні рішення;
- органи місцевого самоврядування повинні мати відповідні ресурси для виконання завдань і функцій місцевого самоврядування;
- права територіальних громад та органів місцевого самоврядування мають бути надійно захищені.

Українські засади домашнього самоврядування, викладені в Конституції України та Законі України «Про самоуправління» (стаття 4), охоплюють усі аспекти організації та функціонування домашнього самоврядування. Їх можна поділити на дві групи. Перший комплекс принципів визначає загальні принципи організації та здійснення публічної влади в Україні. Вони закріплені в розділі I Конституції України, а деякі з них закріплені в Законі України «Про місцеве самоврядування України». До цих принципів належать гуманізм, верховенство народу, демократія, верховенство права, законність [13].

Друга група відображає принцип місцевого самоврядування як специфічної форми публічної влади. Вони закріплені в Конституції України та Законі України «Про українське самоврядування» відповідно до положень та вимог Європейської хартії самоврядування.

Цей комплекс принципів включає відкритість, взаємодію, поєднання місцевих і загальнодержавних інтересів, виборність, правову, організаційну та матеріально-фінансову самостійність, підзвітність її органів і посадових осіб територіальній громаді в межах повноважень, визначених законом, та відповідальність, державна підтримка та гарантія місцевого самоврядування, судовий захист прав місцевого самоврядування [13].

Усі ці принципи є самостійними і водночас тісно пов'язаними. У своїй сукупності вони утворюють єдину цілісну систему організаційних засад діяльності місцевого самоврядування [13].

Таким чином гарантуються ознаки земства: держава, реальна здатність вирішувати важливі місцеві проблеми, незалежність земських установ, відповідальність. Засади земства в Україні визначаються положеннями ст. Стаття 4 Українського земського права України: влада народу; законність; пропаганда; колегіальність; поєднання місцевих і державних інтересів; виборність; незалежність від правових, матеріальних, фінансових і організацій; підзвітність і відповідальність її установ і посадових осіб. територіальним громадам Державна підтримка та гарантії місцевого самоврядування Судовий захист права на самоврядування.

1.3 Методи оцінювання ефективності структурних елементів місцевого самоврядування

За словами керівника Програми DOBRE та консультанта програми з червня 2016 по вересень 2020 року Баррі Ріда, Україна має зосередитися на консолідації процесу децентралізації та системи місцевого самоврядування, щоб завершити процес об'єднання громад.

Основою ефективної та сучасної системи місцевого самоврядування є вимірювання ефективності. Використовуючи вимірювання ефективності, органи місцевого самоврядування можуть визначити сфери, в яких вони досягли успіху, і сфери, які потребують покращення. Крім того, вимірювання продуктивності дозволяє без зусиль визначити пріоритети та місця, де слід зосередити місцеві ресурси [14].

За словами Беррі Ріда, Україні потрібна оцінка спроможності як засобу передбачення та підготовки до майбутнього [14].

Процес вимірювання ефективності дозволить вам точно оцінити можливості місцевої влади. Цілком ймовірно, що через 3-4 роки доведеться ще раз визначати оптимальну кількість ОМС. Стандарти, які раніше вважалися необхідними для уніфікації, не відображають спроможності, оскільки вони були просто основними орієнтирами. Ніхто не міг передбачити, чи буде спільнота А стійкою, а громада В потребуватиме консолідації в майбутньому. Створюючи та впроваджуючи критерії оцінки, ви матимете доступ до інформації, необхідної для прийняття складних суджень. Фактичні дані та результати місцевої влади свідчать про її компетентність.

На думку експерта, для розробки комплексної системи оцінювання важливо залучити різноманітну групу стейкхолдерів, включаючи державні структури всіх рівнів та представників громадянського суспільства.

Програма DOBRE, що фінансується USAID, готова вам допомогти. Окрім цього, є інші донори, які заявили про свою готовність допомогти. Проте важливо, щоб система, яка впроваджується в Україні, була створена Україною і для України. У його розробці та реалізації значну роль мають відігравати центральна влада, Верховна Рада, місцеве самоврядування та громадяни України [14].

При дослідженні ефективності діяльності суб'єктів державного управління та місцевого самоврядування у сфері державного управління важливо спиратися на досвід як науковців-теоретиків, так і практиків, які мають знання та практичний досвід аналізу ефективності державного управління. Крім того, важливо оцінити вплив цих суб'єктів на економічні та соціальні процеси в суспільстві. Для цього необхідно визначити першочергові підходи до тлумачення наукового терміну «ефективність державного управління».

За словами Сороко В.М. [15], термін «ефект» вказує на дію, що передбачає виконання. Отже, ефективність – це результат, продукт

конкретних дій. Письменник наголошує, що в найпоширенішому визначенні «ефективність» означає досягнення бажаних результатів - ефективних атрибутів. Крім того, ефективність часто характеризують як гармонію між результатом і наміченою метою.

Ідея економічної ефективності - це міра, яка представляє собою скорочення суспільної праці в результаті конкретних дій. Цей показник використовується для оцінки функціонування економічних систем, які мають можливість використовувати метрику, засновану на вартості, для досягнення результатів (таких як прибуток) за допомогою засобів і витрат. Для обчислення економічної ефективності зазвичай використовується формула, за якою прибуток ділиться на загальні понесені витрати [16].

Використання фінансових показників тісно пов'язане з економічною ефективністю. Проте щодо ефективності управління, зокрема щодо дій органів місцевого самоврядування, єдиного, однозначного тлумачення ні в науковій літературі, ні в практиці управління немає. Часто ефективність органів управління оцінюється на основі ефективності їх персоналу в апараті управління, беручи до уваги такі фактори, як їх навчання, витрачений час і кількість. Цей метод не зовсім точний, оскільки він не враховує кінцевий результат: задоволення мешканців громади та надані послуги. Численні зарубіжні та вітчизняні науковці досліджували теоретико-методологічні основи ефективності, особливо в контексті оцінювання різних аспектів ефективності в сфері державного управління.

Науковець С. Бернард підкреслює, що термін «ефективність» акцентує увагу на самій діяльності, пов'язуючи її з кінцевим результатом – досягненням заздалегідь поставленої мети [17]. Г. Атаманчук у ході свого дослідження розрізняє різні види ефектів та визначає критерії соціальної ефективності. Крім того, він зосереджується на двох факторах, які впливають на характер досягнутого ефекту, пропонуючи розглядати ефект як:

Вигоди від вкладених зусиль людини можна визначити шляхом аналізу різниці між понесеними витратами та досягнутими результатами.

Дослідник, про якого йдеться, використовує певну систему для класифікації ефектів певної вигоди. Здатність цієї допомоги задовольняти важливі суспільні та індивідуальні потреби також є ключовим фактором.

Позитивний результат, який отримують державні інституції шляхом надання конкретних товарів і соціальних послуг, називається продуктивністю. Для кількісної оцінки продуктивності необхідно визначити зв'язок між результатами, отриманими від виробництва таких продуктів і послуг, і витратами, понесеними для їх забезпечення (і виробництва). Ці витрати взаємозалежні з внутрішньою структурою роботи і можуть бути виміряні за допомогою нормативних і вартісних показників, що позначають витрати.

Цей економічний показник служить індикатором суспільного попиту на конкретні товари та послуги, а також рівноваги між попитом і пропозицією на них. При виробництві зазначеного продукту відповідальний суб'єкт не тільки окупає вкладені ресурси, але й отримує прибуток, що сприяє загальному зростанню економіки.

Соціальний ефект - це комплексний результат, який отримує суспільство під час виробництва товарів і послуг, а також споживання матеріальних благ і соціальних і духовних цінностей. Цей ефект є показником доцільності, ефективності та значущості даної діяльності. Він демонструє досвід, знання, старанність і здібності осіб, залучених до процесу [18].

Посібник під редакцією А. Поршнева, Ю.М. Забродін і Н. Глазунова окреслюють вимірювання ефективності державного управління як порівняння між заздалегідь визначеними цілями та фактичними результатами управління. Ця оцінка ефективності оцінюється через три рівні управління: загальносоціальну, спеціальну соціальну та специфічну

соціальну ефективність. У дослідженні В. Цветкова виділяються два окремих поняття: економічна ефективність і цільова ефективність.

Ефективність управління можна розділити на два типи. Перший тип досягається належним функціонуванням системи управління, що забезпечує досягнення конкретної мети, поставленої перед об'єктом управління. Цільова ефективність оцінюється шляхом оцінки відповідності результату цільовому. Оптимальна форма взаємозв'язку елементів системи, найбільш ефективна для досягнення бажаної мети, називається «ефективністю організації». Хоча визначені функціональні зв'язки можуть відповідати потребам організації, рівень їхньої ефективності можна ранжувати. Стосовно суспільної свідомості та правового статусу особи в суспільстві В. Цветков визначає ефективність державного управління. Автор стверджує, що специфіка людини характеризує ефективність державного управління і окремі категорії осіб повинні здійснювати його на благо інших [19].

При оцінці ефективності важливо враховувати кількість розпорядчих документів, прийнятих органом державного управління в межах певної сфери діяльності для даного структурного підрозділу. Початкова міра ефективності тісно пов'язана з наступною метрикою, яка визначає кількість подій, виконаних або в яких брали участь відповідно до затвердженої адміністративної документації. Це можуть бути конференції, спеціалізовані семінари, «круглі столи» та інші подібні заходи. Окремий набір індикаторів, призначений для вимірювання ефективності окремих підрозділів, яким доручено певну сферу, наприклад, міжнародну діяльність, складається з результатів підготовки та виконання проектів за програмами обміну, грантами та технічною допомогою. Цей вид операції є трудомістким процесом, який вимагає виконання наступних заходів:

- поставлене завдання полягає в тому, щоб знайти установу, яка бажає пожертвувати;

- проектна заявка має бути оформлена відповідно до зазначених вимог та перекладена іноземною мовою;
- для офіційного оформлення участі у процесі співпраці необхідно виконати юридичні процедури, такі як укладання договорів та затвердження протоколів про наміри;
- одночасно керуючи іншими основними видами діяльності, важливо забезпечити оперативну та злагоджену діяльність персоналу в рамках проекту;
- план передбачає необхідність виконання заходів у визначені терміни та обсяги;
- документація повинна бути підготовлена відповідним чином для отримання очікуваних результатів діяльності, як зазначено в [20].

Іншим стандартом, який можна використовувати для оцінки ефективності структурних підрозділів, які вирішують проблеми глобальної співпраці, є показник кількості гуманітарної допомоги, яка надається громаді. Ця допомога може надаватись у вигляді спеціалізованих транспортних засобів (таких як машини швидкої допомоги, пожежних машин тощо), медичного обладнання, меблів тощо. Такий підхід може суттєво зменшити витрати бюджетних коштів громади та сприяти вирішенню різноманітних соціальних проблем [20].

Як правило, відділи, що відповідають за міжнародне співробітництво в органах місцевого самоврядування, зосереджені на залученні інвестицій та сприянні підприємництву.

Для оцінки ефективності їх зусиль рекомендується використовувати економічні категорії.

Ефективність управління можна виміряти кількома показниками, такими як обсяг іноземних інвестицій, їх джерела та обсяг зовнішньої торгівлі. Ключовим принципом ефективності управління є зосередженість

на досягненні заздалегідь поставлених цілей, індикатором цього є ступінь їх досягнення.

Системна концепція ефективності управління передбачає, що на результати діяльності громадської організації впливають як внутрішні, так і зовнішні фактори.

У цьому контексті ефективність менеджменту визначається здатністю організації адаптуватися до зовнішніх змін. Наприклад, зміни на ринку праці, правові рамки та політичні сценарії можуть впливати на зовнішнє середовище.

В основі системної концепції досягнення ефективності діяльності публічної установи покладені твердження, що ефективність роботи залежить від здатності швидко і ефективно адаптуватися до змін середовища, а також для забезпечення керованості процесів керівник повинен тримати в центрі своєї уваги повний цикл дій. Існуючі наукові концепції та підходи, що використовуються для оцінки ефективності управління, показані на табл. 1.2 [20].

Фундаментальний принцип ефективності управління, заснований на концепції «балансу інтересів», ґрунтується на ідеї, що дії громадської організації спрямовані на виконання очікувань усіх індивідів і груп, які є частиною керованого середовища, саме в межах територіальних громад.

На додаток до попередніх підходів, що використовуються для оцінки ефективності управління, також акцентується функціональна перспектива.

Таблиця 1.2

**Концепції та підходи, що застосовуються при визначенні й оцінці
ефективності управління**

Організаційна ефективність	Ефективність управління
1	2
Цільова концепція	
Системна концепція	
Концепція балансу інтересів	

Продовження табл.1.2

1	2
	Функціональна концепція Композиційна концепція
Інтегральний підхід Рівневий підхід Часовий підхід	

Функціональна концепція передбачає оцінку менеджменту на основі раціональності організації праці та функціонування систем управління персоналом.

Розглядаючи поняття ефективності, рекомендується використовувати тлумачення, яке ґрунтовно висвітлено в царині економічної науки. Загальноприйнятою концепцією економічної ефективності є досягнення максимально можливої кількості конкретних товарів за рахунок використання доступних ресурсів [21].

Висновки до розділу 1

Місцеве врядування в Україні є одним із найважливіших інститутів народовладдя та однією з найважливіших основ конституційного ладу. Органи місцевого самоврядування в Україні закріплені Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування» та іншими нормативно-правовими документами. Місцеве самоврядування є невід’ємною частиною правових систем багатьох країн світу.

Поняття місцевого самоврядування в юридичній літературі активно вживається лише з моменту проголошення незалежності України. Це стосується рівня суспільного життя, на якому реалізується місцева автономія.

Домівкове самоврядування — це право територіальних громад — жителів села чи кількох сіл, селищ і міст, які добровільно об’єдналися у

сільську громаду, право самостійно вирішувати важливі питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

Найголовніші ознаки самоуправління є: - органи місцевого самоврядування функціонують упорядковано в межах, встановлених вищою владою; його установи дотримуються встановленого законодавством розподілу повноважень; мають самостійне джерело фінансування для виконання завдань, поставлених перед органом самоврядування; вони формуються відповідно до принципу виборності.

Суть принципів полягає в наступних пунктах: місцеве самоврядування є однією з основ будь-якої демократичної системи; право громадян брати участь в управлінні державними справами є універсальним демократичним правом, яке може бути безпосередньо реалізоване на місцевому рівні; з метою забезпечення ефективного та дружнього до громадян управління створюються та наділяються повноваженнями органи місцевого самоврядування; органи місцевого самоврядування мають бути демократично створені, мати широку автономію щодо компетенції та виконавчих процедур, приймати авторитетні рішення; органи місцевого самоврядування повинні мати відповідні ресурси для виконання завдань і функцій місцевого самоврядування; права територіальних громад та органів місцевого самоврядування мають бути надійно захищені.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ЕЛЕМЕНТІВ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1 Оцінка структури місцевого самоврядування в Запорізькій області

Розглянемо структуру місцевого самоврядування на прикладі Запорізької області. Звернемо увагу на найголовніші її характеристики, а саме площу, населення та її поділ на громади внаслідок децентралізації в 2020 році (рис.2.1).

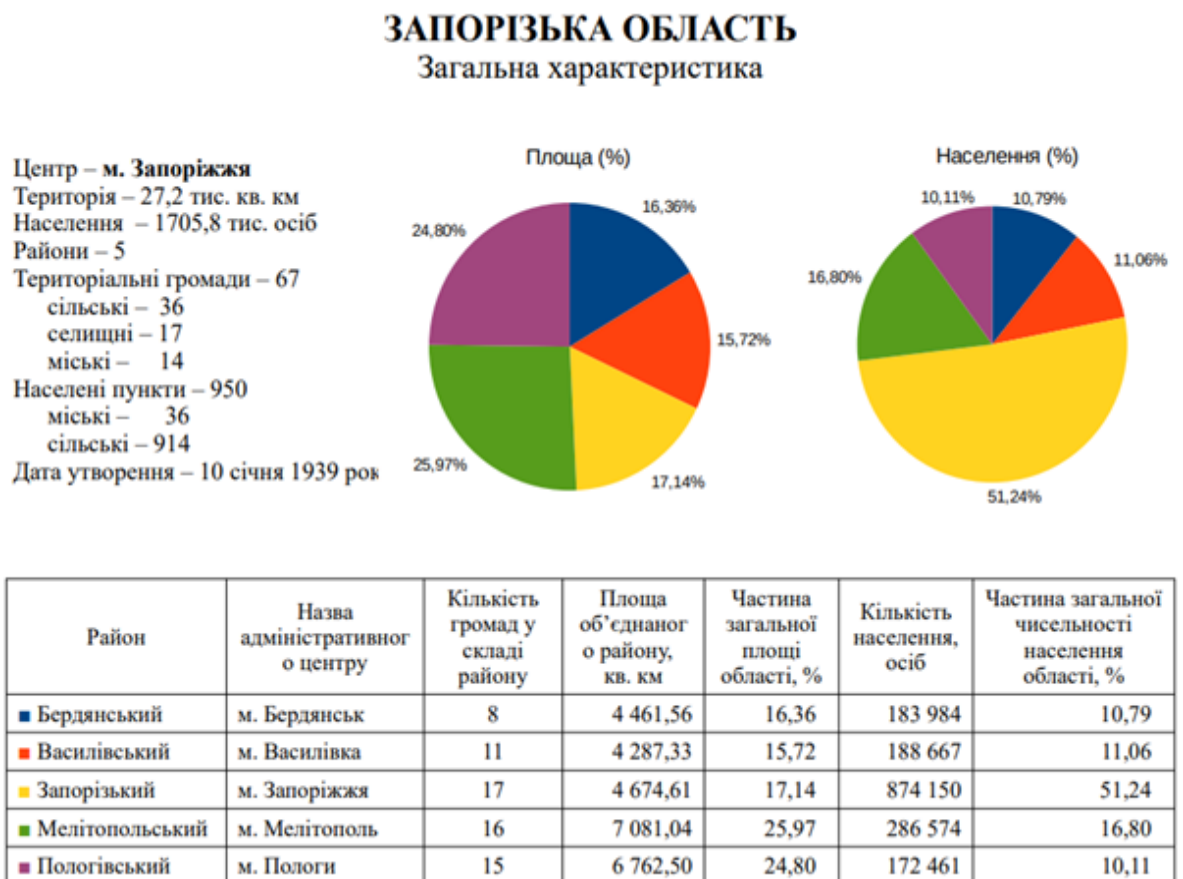

Рис.3.1 Структура місцевого самоврядування на прикладі Запорізької області

Відповідно до Закону України «Про звернення громадян» та Указу Президента України № 109/2008 Запорізька обласна державна адміністрація вжила необхідних заходів для забезпечення оперативного та повного вирішення питань, порушених у зверненнях громадян. Основною метою є задоволення законних вимог заявників та забезпечення їх своєчасного та об'єктивного розгляду. Після вирішення питань заявникам у визначені законодавством строки надаються обґрунтовані письмові відповіді.

У 2021 році до облдержадміністрації надійшло 2727 звернень громадян, що суттєво збільшилось на 42,0% порівняно з 1920 зверненнями 2020 року. Таке збільшення пов'язане із запровадженням регулярних телефонних «гарячих ліній» для зв'язку між громадянами та керівництвом облдержадміністрації, які були запроваджені у зв'язку з тимчасовим припиненням особистих прийомів на період карантину згідно з рішенням Державної комісії з питань техногенно-екологічного захисту, технічної безпеки та надзвичайних ситуацій 10.03.2020 (протокол №2).

Всього до облдержадміністрації надійшло звернень, з них поштою – 51,2% або 1396, електронною поштою – 17,2% або 469, під час особистої зустрічі чи телефонного зв'язку з головою адміністрації – 31,6% або 862 звернення [8].

У 2020 році до адміністрації надійшло 725 звернень від мешканців області, з них 28,6% – до вищих органів державної влади. Це склало близько 780 звернень. Порівняно з минулим роком питома вага таких звернень зменшилася на 9,2%. Варто зазначити, що точна кількість звернень вищих органів державної влади залишилася незмінною.

За 2021 рік, як і за останні шість років, найбільшу кількість звернень подав Офіс Президента України – 348. Проте ця кількість зменшилася на 15,5% порівняно з відповідним періодом попереднього року. року, на який надійшло 412 звернень. Так само в Секретаріаті Кабінету Міністрів

України кількість звернень громадян зменшилася на 21,0%, у 2021 році їх було подано лише 90 проти 114 у 2020 році. Натомість в Апараті Верховної Ради України кількість звернень громадян зросла. звернень на 8,9%, загалом за 2021 рік – 98 проти 90 у 2020 році. Крім того, у міністерствах та відомствах звернень громадян, які надійшли, зросло у 2,2 рази [3].

Законом України «Про звернення громадян» визначено різні види звернень, більшість із яких 92,5 відсотка становлять заяви у формі петицій. Скарги становлять 6,8 відсотка звернень, а пропозиції чи зауваження – 0,7 відсотка.

В середньому по області на 10 тис. жителів припадало 16 звернень до місцевих органів влади, із помітними відмінностями в різних областях. Найвищий показник звернень у запоріжців – 23 на 10 тис., за ними йдуть Бердянський і Пологівський райони та місто Запоріжжя – по 18 звернень на 10 тис. населення. Водночас у Василівському районі показник дещо менший – 16 звернень на 10 тис. населення, а в Мелітопольському районі – ще менше – 12. Найменше звернень надійшло від жителів Токмака – лише чотири звернення на 10 тис. населення.

За звітний період до облдержадміністрації надійшло 71 звернення, яке надійшло повторно, що становить приблизно 2,6% від загальної кількості звернень, які надійшли за цей час. Відсоток цих повторних звернень залишився майже таким же, як і показник минулого року, який у 2020 році становив 40, або 2,1%.

Найбільшу кількість повторних звернень отримало місто Запоріжжя – 31 звернення, на другому місці – Запорізький район – 21 звернення. У результаті аналізу встановлено, що основною причиною повторних звернень є незадоволення заявників наданими роз'ясненнями щодо порядку розгляду їх питань. Це питання, що не належать до компетенції обласної державної адміністрації, а також ті, розгляд яких зупинено

відповідно до статті 8 Закону України «Про звернення громадян». Крім того, деякі громадяни наполегливо подають звернення до облдержадміністрації без уточнення суті питання, про що свідчать 14 звернень В.І. Малка.

За звітний період до облдержадміністрації надійшло колективно 181 звернення, що становить 6,6 відсотка від загальної кількості звернень. У порівнянні з минулим роком, коли було подано 225 звернень, спостерігається зменшення на 19,6 відс. Найбільше цих колективних звернень – 67 – подали жителі Запоріжжя, по 25 звернень – у Василівському та Пологівському районах.

Учасники мирних зібрань висували різні вимоги щодо 4 масових агітаційних звернень [14].

Планується зниження тарифів на постачання газу та електроенергії.

Прагнучи підвищити рівень і рівень комунальних послуг, керуючі компанії територіальної громади Запоріжжя працюють над вдосконаленням тарифної політики.

Питання виплати пенсій військовим пенсіонерам потребує відновлення справедливості.

Місто Запоріжжя впроваджує поступове скорочення викидів шкідливих речовин на своїй території.

Загалом у 2020 році до облдержадміністрації звернулось 21 398 громадян. Однак останнім часом їх кількість значно зросла до 31 341.

За звітний період до облдержадміністрації надійшли звернення громадян різної тематики, в яких порушено 3016 питань (з них у 2020 році – 2240).

За звітний період найбільше хвилюючих громадян викликало питання управління комунально-дорожнім господарством – 22,1% від загальної кількості порушених питань, що становить 667 питань. Ця цифра свідчить про збільшення порівняно зі статистикою попереднього року: у

2020 році було порушено 393 питання, що становить 17,5% від загальної кількості порушених питань.

У цій тематичній групі переважали теми обговорення неякісного житлового фонду, дорожнечі та якості житлово-комунальних послуг, потреби у покращенні житлових територій, незадовільного стану доріг.

На другому місці за пріоритетністю – 571 питання соціального захисту населення, або 18,9% від загальної кількості проблем. Кількість звернень з цього приводу залишилася відносно незмінною порівняно з минулим роком зі зменшенням питомої ваги на 6,1% (2020 рік – 559 або 25,0%). Найактуальнішими для громадян були питання про призначення субсидій, отримання соціальних виплат, адресної грошової допомоги на лікування.

Третім за актуальністю серед обговорюваних тем є охорона здоров'я, яка становить 10% або загалом 302 порушених питання. Порівняно з минулим роком кількість цих запитів незначно зросла (216 у 2020 році, або 9,6%). Проблеми охорони здоров'я найчастіше порушують ті, хто відноситься до соціально незахищених категорій. Зазвичай цікавляться якістю лікування в закладах охорони здоров'я, що фінансуються державою, наявністю ліків за пільговими рецептами, отриманням щеплення від COVID-19, роботою МСЕК, способом вибору лікаря первинної ланки та операціями. медичних установ.

Питання житлової політики посідають четверте місце за загальною кількістю порушуваних питань – 264 або 8,8%, що трохи більше, ніж у минулому році – 243 або 10,8% у 2020 році. Питання, які найчастіше піднімають громадяни в цю категорію входять поліпшення житлових умов, надання кредитів на будівництво житла, створення ТСЖ. Статистика щодо точної кількості порушених питань залишається незмінною, без змін синонімів чи абстракцій [5].

За кількістю порушених питань на п'яте місце посіли питання аграрної політики та земельних відносин – 198, або 6,6% від загальної кількості. Це свідчить про збільшення кількості звернень порівняно з минулим роком – 139, або 6,2%. Стосовно даної теми громадяни висловлювали занепокоєння щодо використання землі в особистих цілях, оформлення документів на право власності на землю, вирішення питань оренди паїв, діяльності окремих сільськогосподарських організацій.

Серед звернень громадян до облдержадміністрації виокремлюються питання роботи транспорту та зв'язку, діяльності місцевих органів виконавчої влади, освітньої тематики, забезпечення додержання законності та охорони правопорядку, діяльності органів місцевого самоврядування, сімейна та гендерна політика, захист прав дітей, праця та заробітна плата, а також екологія та природні ресурси.

До облдержадміністрації надійшла значна кількість звернень громадян, які потребують соціального захисту та підтримки, а саме:

Із загальної кількості звернень, що надійшли, 24,9 % або 678 звернень подано громадянами, які належать до пільгових категорій. З них – 92 звернення інвалідів війни та ветеранів війни, 405 звернень – інвалідів I, II, III груп, 63 звернення – членів багатодітних сімей, одиноких матерів, жінок, удостоєних звання «Мати-героїня», 76 звернень дітей війни, 28 звернень ветеранів праці, 14 звернень учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Із загальної кількості звернень, які надійшли за цей період, 23,6% – від пенсіонерів, що становить 643 звернення за соціальним статусом.

У 2021 році обласною державною адміністрацією розглянуто звернення постраждалих внаслідок війни (26) та жінок з почесним званням України «Мати-героїня» (3) відповідно до норм, визначених Указом Президента України № 109. /2008 від 07.02.2008.

Особливу увагу очільник облдержадміністрації та їх заступники приділяють вирішенню питань, з якими звертаються громадяни, які потребують соціальної допомоги та захисту, в тому числі пільгових категорій. Розглянувши звернення, які надійшли до управління щодо надання матеріальної допомоги на лікування в рамках Цільової програми соціальної підтримки населення Запорізької області на 2020-2024 роки «Назустріч людям», загалом 43 громадянам призначено одноразову допомогу. матеріальна допомога з обласного бюджету на суму 69 млн 659 тис. грн. Точні цифри та статистика залишаються незмінними та незмінними.

Комісією з питань надання адресної грошової допомоги громадянам, які опинились у складних життєвих обставинах, виділено кошти з обласного бюджету на допомогу 5741 особі на загальну суму 12110,634 тис. грн.

Керівництво облдержадміністрації вирішило найактуальніші питання громадян шляхом проведення засідань робочих груп та комісій, на яких розглядалися такі питання, як:

- робоча група провела десять засідань щодо конфлікту навколо будівництва Біляївського каолінового кар'єру поблизу Вільнянська;
- населення побачить відновлення пільг через підвищення тарифів на природний газ та електроенергію [7];
- розпочато розгляд численних скарг на поведінку працівників ПАТ «Запоріжгаз». Скарги стосуються тривалих відключень газу в житлових будинках та питань якості послуг.

Одним із викликів посилення карантинних заходів є підтримка малого та середнього бізнесу.

Населені пункти Степненської сільської ради Запорізького району мають відновити водопостачання.

Це стосується стану автоперевізників на автобусних маршрутах, а також транспортних послуг, які надаються пільговим категоріям громадян.

Із загальної кількості розглянутих звернень 86,8% отримали розгорнуті роз'яснення з урахуванням норм законодавства або порадили вжити додаткових заходів для вирішення поставлених питань. По 5,0% звернень законні вимоги громадян задоволено, а по 1,7% звернень не розглянуто через особливості, визначені Законом України «Про звернення громадян». Крім того, 2,5% звернень було повернуто автору, а 0,8% все ще розглядаються, і лише невелика решта залишилася неврахованою.

Крім того, для оперативного опрацювання звернень, що надходять на «гарячу» телефонну лінію ОДА, облдержадміністрація налагодила зв'язок із комунальним закладом «Запорізький обласний контакт-центр» Запорізької обласної ради.

Всього за звітний період до Центру надійшло 20 346 звернень, що на 23,1% менше порівняно з минулим роком (26 463). З них 2673 звернення надійшло від Національного контактного центру з питань боротьби з COVID-19.

За звітний період до місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування Запорізької області надійшло понад 92,3 тис. звернень, що на 11,2 відсотка більше порівняно з 83,0 тис. звернень минулого року. Із загальної кількості цих звернень 54 тис. (58,5%) надійшло через поштову систему, а решта 38,3 тис. (41,5%) – передано особисто.

Важливо відзначити, що незважаючи на чинні карантинні заходи, кількість звернень, поданих до обласної влади під час особистих прийомів, порівняно з минулим роком зросла на 20,4 відсотка.

Для посилення безпосереднього спілкування керівництва місцевої влади із заявниками в період карантину у 2021 році розглянуто можливість

тимчасової заміни особистих прийомів гарячими лініями відповідно до положень Указу Президента України від 7 лютого 2008 року № 109/2008.

Найбільше звернень надійшло до органів місцевого самоврядування – 88,3 тис. або 95,7% від усіх звернень, які надійшли до органів місцевих державних адміністрацій та самоврядування області. Серед них найбільше звернень надійшло до міських рад – 30,8 тис. (33,4%), сільських – 27,3 тис. (29,6%) та міських – 22,4 тис. (24,3%). Цифри залишаються незмінними та відповідають точним наданим даним [12].

Протягом 2021 року до місцевих державних адміністрацій області надійшло 4 тис. петицій. Ця кількість становить 4,3% від загальної кількості звернень, які надійшли до місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області. З цих 4000 петицій:

До облдержадміністрації надійшло близько 2,7 тис. звернень, що становить 2,9% від загальної кількості.

До райдержадміністрацій надійшло 1,3 тис. звернень, що становить 1,4% від загальної кількості.

У 2021 році середня кількість звернень громадян до місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в розрахунку на 10 тис. населення області становила 557 проти 494 звернень у попередньому 2020 році. Проте в окремих районах цей показник перевищує в середньому по області на значну суму.

Найбільше звернень на 10 тис. населення у Бердянському, Запорізькому та Мелітопольському районах відповідно 1841, 1549 та 1199 звернень.

Найменше звернень на 10 тис. населення у Мелітополі, Запоріжжі, Енергодарі, Токмаку, Бердянську та Василівському районі, найменше у Мелітополі – 159, далі йдуть Запоріжжя – 261, Енергодар – 264, Токмак – 303, Бердянськ – 435 та Василівський район. на 389.

Загалом протягом 2021 року до різних місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування надійшло 2288 звернень громадян, що становить 2,5% від загальної кількості звернень, що на 30,8% більше, ніж у попередньому році.

Проте, незважаючи на збільшення обсягів, відсоток повторних звернень залишився відносно незмінним порівняно з 2020 роком, коли загалом було 1749 звернень або 2,1%.

Серед повторних звернень більшість – 58,6% – до міських рад обласного значення. Як і в попередні роки, найбільше повторних звернень надійшло до виконавчого комітету Запорізької міської ради – 1178 звернень, що становить 51,5% від загальної кількості повторних звернень. Ці тенденції збігаються з тими, що спостерігалися у 2020 році.

Серед усіх районів у Запорізькому та Мелітопольському найбільший показник повторності – 256 та 156 звернень відповідно.

Усього у 2021 році до місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування надійшло 2524 колективних звернення, що на 13,1 відсотка менше порівняно з попереднім роком (2020 рік – 2904, або на 3,5 відсотка).

З них найбільше звернень мешканців Запоріжжя – 514 звернень, далі йдуть Бердянськ та Пологи́вський район – по 221 звернення.

Протягом 2021 року до обласних місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування надійшло 19764 звернення громадян, які потребували соціального захисту та підтримки.

Від учасників бойових дій, учасників війни та осіб з інвалідністю надійшло 3582 звернення (3,9%) [6].

Із загальної кількості 93 050 звернень лише 5 583 подано особами з інвалідністю I, II та III груп, що становить 6,0 % від загальної кількості звернень.

Із загальної кількості звернень ветеранів праці, яка склала 2261, задоволено лише 2,4%.

Із загальної кількості звернень дітей, постраждалих від війни, їх надійшло 3479, що становить 3,8 %.

Із загальної кількості звернень, а це 4600 звернень, 5,0% склали одинокі матері та багатодітні матері, які визнані героїнями.

З усіх учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та постраждалих внаслідок катастрофи було подано лише невеликий відсоток – 0,3% – це 259 звернень.

У 2021 році звернення цих груп громадян становили 21,4% від загальної кількості звернень, що надійшли, що на 3,2% менше порівняно з попереднім роком. У 2020 році кількість звернень від цих груп становила 20 438, що становить 24,6% від загальної кількості звернень.

Усього у зверненнях громадян до місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування області порушено 93,2 тис. питань, що на 11,1% більше, ніж у минулому році (у 2020 році – 83,9 тис. питань).

З питань аграрної політики та земельних відносин це було першочергове місце – 25 тис. справ, що становить 26,8% від загальної кількості питань. Це на 51,4% більше, ніж у попередньому році, коли було 16 500 звернень, що становило лише 19,7% від загальної кількості звернень.

Найчастіше на ці теми зверталися до селищної (9,6 тис. звернень), селищної (8,7 тис. звернень), міської (6,3 тис. звернень) рад. Найбільше звернень із зазначених питань надійшло у Бердянському (7,3 тис. звернень), Запорізькому (6,8 тис. звернень) та Мелітопольському (5,6 тис. звернень) районах [14].

2.2 Діагностика головних елементів системи місцевого самоврядування

До початку реформи децентралізації на території Запорізької області існувало 20 районів, 950 населених пунктів, 5 міст обласного значення та 299 місцевих рад, з них: сільських - 263, селищних - 22, міських - 14. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р було схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. На виконання зазначеного розпорядження Уряду Запорізькою обласною державною адміністрацією було розроблено Перспективний план формування територій громад Запорізької області. Перспективний план формування територій громад Запорізької області було схвалено рішенням Запорізької обласної ради № 1 від 07.07.2015 та затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України № 938-р від 16.09.2015 (в який в подальшому вносилися зміни). Перспективним планом охоплено 100% території області та запроектовано створення 76 спроможних територіальних громад, з урахуванням міст обласного значення табл. 2.1 [5].

Таблиця 2.1

Різниця між встановленою старою культурою та бажаною новою культурою

Параметри	Встановлена стара культура	Бажана нова культура
1	2	3
Відносини організації з зовнішнім середовищем Природа людської діяльності Природа реальності і правди	Частина державної служби Адміністрування політики та процедур, правдивим є те, що встановлено напрямок політики, або те, що говорить начальство	Частина конкурентного ринку фінансових послуг Обслуговування клієнтів: Задоволення потреб споживачів Правдивим є те що працює

Продовження табл. 2.1

1	2	3
Природа часу Природа людської природи Природа людських стосунків Однорідність / різноманітність	Немає куди поспішати. Прийняття і впровадження рішень вимагає багато часу Персоналу не можна довіряти, його потрібно постійно змушувати працювати (теорія Х) Керівництво - це "Роби, як я кажу" Необхідно зберігати однорідність. "Не розвинуте човна"	та сприяє задоволення потреб споживачів Пріоритети та строки є важливими Персонал потрібно заохочувати та підтримувати (теорія Y) Керівництво - це "Роби, як я роблю" Різнорідність потрібно розглядати в контексті заохочення вдосконалень та участі персоналу в новій стратегії

Станом на 01.01.2019 на території Запорізької області існувало 20 районів, 5 міст обласного значення (у тому числі 1 об'єднана територіальна громада) та 183 місцевих рад, з них: сільських - 147, селищних –22, міських – 14, у тому числі 44 місцеві ради об'єднаних територіальних громад (сільських - 30, селищних – 9, міських – 5); 52 об'єднані територіальні громади.

У січні – травні 2019 року створено 3 об'єднані територіальні громади, в які об'єдналися 8 місцевих рад (Тернуватська селищна об'єднана територіальна громада Новомиколаївського району, Новеньська сільська об'єднана територіальна громада Мелітопольського району, Семенівська сільська об'єднана територіальна громада Мелітопольського району).

Станом на 27.05.2019 на території Запорізької області існує 20 районів, 5 міст обласного значення, 950 населених пунктів та 178 місцевих

рад, з них: сільських - 147, селищних –22, міських – 14, у тому числі 44 місцеві ради об'єднаних територіальних громад (сільських - 30, селищних – 9, міських – 5); 55 об'єднаних територіальних громад, в які об'єдналися 198 місцевих рад, що становить 66,22 % від загальної кількості територіальних громад області станом на 01.01.2015 року.

Внаслідок децентралізації в Запорізькій області кількість районів скоротилась до 5 (рис.2.2) та утворилися 67 територіальні громади (рис. 2.3- 2.5).

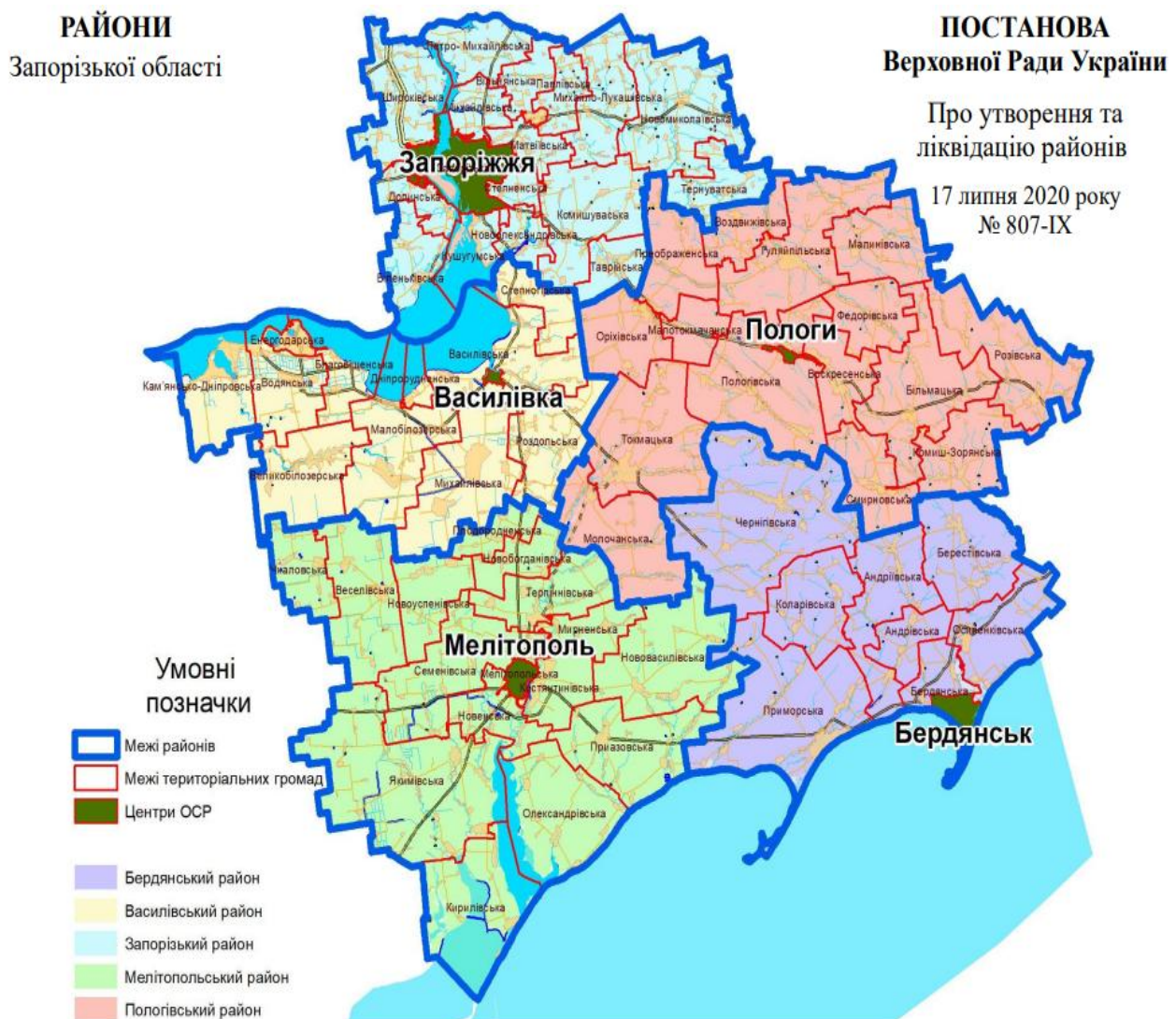

Рис. 2.2 Райони Запорізької області

На території області залишилася 101 місцева рада, яка не увійшла до жодної об'єднаної територіальної громади. Таким чином, у порівнянні з 2014 роком, у 2019 році кількість місцевих рад, що не об'єдналися становить 33,8%. Із 20 районів 4 райони Запорізької області повністю покриті об'єднаними територіальними громадами (Більмацький, Великобілозерський, Оріхівський, Чернігівський), із них 2 - мають формат «1 район - 1 громада» (Великобілозерський та Чернігівський), в 10 районах – площа покриття територіальними громадами районів складає 50-99%, в 6 районах – 1-49%.

ЗАПОРІЗЬКИЙ РАЙОН

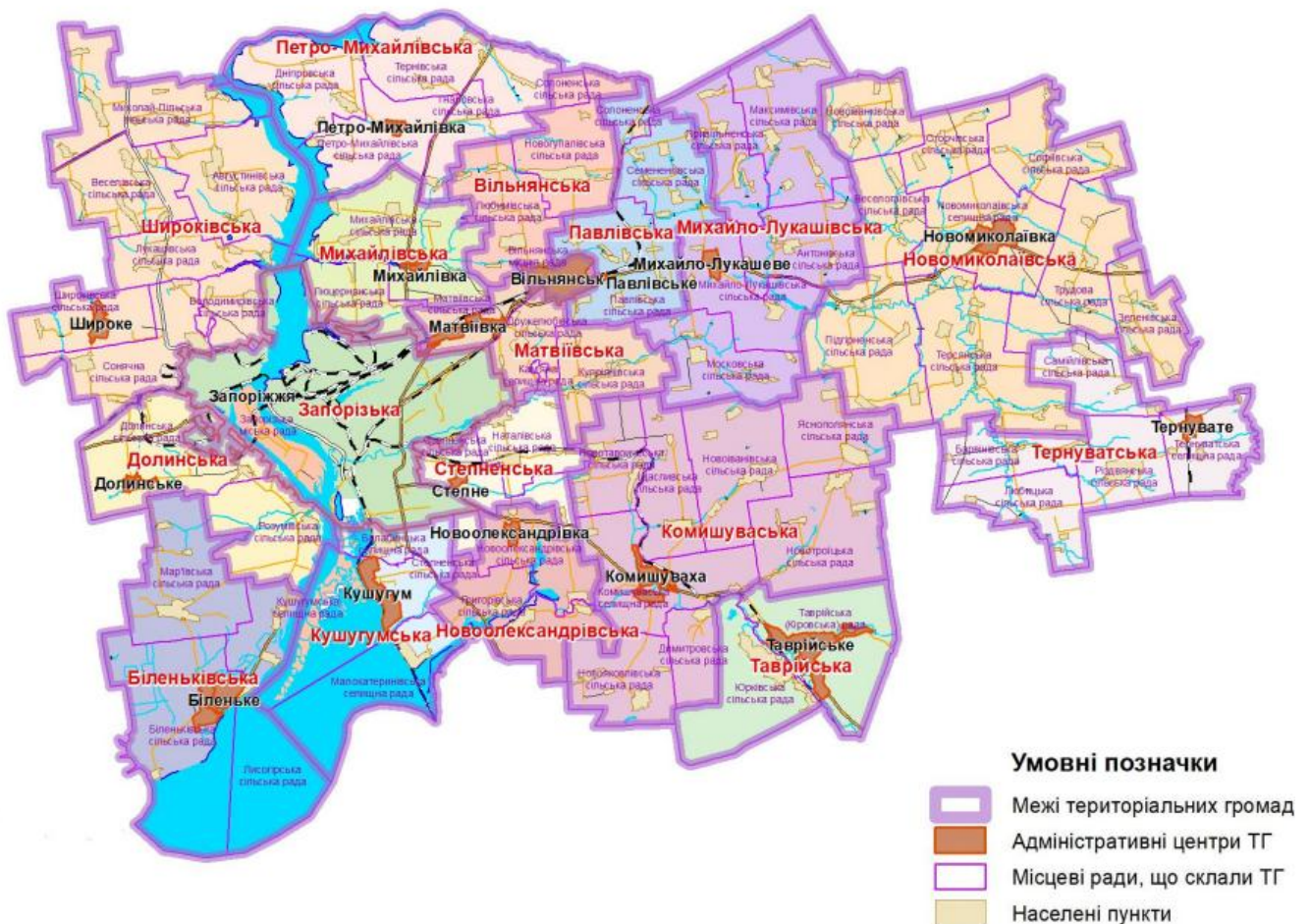

Рис. 2.3 Адміністративні центри та території

Розглянемо Матвіївську сільську громаду – територіальна громада України, в Запорізькому районі, Запорізької області, адміністративним центром є село Матвіївка. Матвіївська територіальна громада утворилась 12 червня 2020 року відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України № 713-р.

Орган місцевого самоврядування — Матвіївська сільська рада Запорізького району Запорізької області. Очолює її сільський голова – Гладишев Олексій Сергійович. Розташування громади можна розглянути на рис. 2.4.

**АДМІНІСТРАТИВНІ
ЦЕНТРИ ТА ТЕРИТОРІЇ**
територіальних громад
Запорізької області

ЗАТВЕРДЖЕНО
розпорядженням Кабінету
Міністрів України
від 12 червня 2020 р. № 713-р

Рис. 2.4 Розташування громад Запорізького району

Матвіївська територіальна громада налічує 12 населених пунктів. Площаті громади становить – 153.6 км², чисельність населення – 6872 осіб (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Склад Матвіївської сільської громади

Населений пункт	КАТОТТГ
Село Бекарівка	UA23060130030030125
Село Гасанівка	UA23060130120026222
Село Дружелюбівка	UA23060130040054324
Село міського типу Кам'яне	
Село Купріянівка	UA23060130050089323
Село Мала Купріянівка	UA23060130060095677
Село Матвіївка – адміністративний центр	UA23060130010016800
Село Новоіванівське	UA23060130070057638
Село Новософіївка	UA23060130080076255
Село Троянди	UA23060130090076163
Село Українське	UA23060130100029959
Село Яковлеве	UA23060130110054310

Бюджет громади є основним фінансовим документом, що регулює всю фінансово-господарську діяльність органу місцевого самоврядування, бюджетних установ та забезпечує економічний та соціально-культурний розвиток громади.

Згідно ст. 2 Бюджетного кодексу України, бюджет громади - це план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування. Враховуючи вище наведене, формування місцевого бюджету є одним з найважливіших питань територіальної громади. Розглянемо бюджет Матвіївської сільської громади (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Бюджет громади			
	Середній показник по громаді	Середній показник по області	Середній показник по Україні
Доходи загального фонду на 1-го мешканця:	4466.2 грн	3416.2 грн	1145.13 грн
Видатки загального фонду на 1-го мешканця:	7725.8 грн	5286.34 грн	1750.82 грн
Капітальні видатки на 1-го мешканця:	1206.6 грн	567.13 грн	74.89 грн
Рівень дотаційності бюджетів:	10.0 %	13.41 %	15.57 %
Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду:	36.3 %	30.32 %	28.37 %
Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду:	84.9 %	79.28 %	82.54 %
Видатки на загальну середню освіту на 1-го учня:	45135.5 грн	28188.84 грн	9364.05 грн
Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду:	25.9 %	37.69 %	36.55 %

2.3 Аналіз особливостей функціонування місцевого самоврядування в Україні

Як зазначалося раніше, місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами безпосередньо або через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Збільшити повноваження голів сіл, селищ і міст територіальних громад (без бойових дій і без військового управління), вони зможуть приймати деякі рішення з бюджетних, кадрових питань тощо.

Наприклад: сільський, селищний, міський голова може прийняти рішення про виділення з відповідного місцевого бюджету коштів на забезпечення потреб збройних сил або на забезпечення введення воєнного

стану чи законних заходів для боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, зоонозними захворюваннями тощо.

Сільський, міський голова, адміністративний голова може призначити на посади:

- в органах місцевого самоврядування.
- Керівники державних підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління органів місцевого самоврядування.

У період дії воєнного стану на дії органів місцевого самоврядування, військових і цивільних органів, військових органів та їх посадових осіб не поширюються положення п. 3 ч. 1 (про проект закону про видання), 15 ст. IV розділу Закону України «Про доступ до публічної інформації», Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» та Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» [4].

Повноваження сільської/селищної/міської ради та органів управління здійснює військово-адміністративне управління, а повноваження старости - начальник. військова адміністрація;

Кандидати на посади в органах місцевого самоврядування, на посади керівників комунальних підприємств, установ чи організацій не подали електронних декларацій осіб, не надали володіння мовою документа в державі та не пройшли перевірку за закони про «Запобігання корупції», «Очищення влади».

У разі введення воєнного стану в особливих випадках у разі невиконання працівником вимог законодавства про відсторонення від виконання повноважень сільського, селищного, міського голови, військової адміністрації та його безпосередніх керівників особи, які мають працю відносини з працівником Зміни організаційної структури юридичних осіб, інші істотні зміни умов праці.

Такі звільнення здійснюються без дотримання законодавства про працю щодо попередження про наступне звільнення, черговості продовження роботи, згоди виборчого органу головної профспілкової організації (профспілкових представників), що не допускає звільнення окремі категорії осіб. "

Повноваження районів (у разі окупації чи облоги районних адміністративних центрів) та районних рад переходять до районної/районної військової адміністрації [17].

Місцеве самоврядування – право територіальної громади вирішувати питання, що віднесені до їх компетенції, і є однією із важливих підвалин демократії у кожній правовій державі. Необхідність реформування місцевого самоврядування є актуальним питанням на сьогоднішній день. Метою публікації є завдання проаналізувати сучасний стан місцевого самоврядування в Україні та окреслити коло його основних недоліків місцевого самоврядування України.

Оскільки органи місцевого самоврядування утворюються у межах адміністративних одиниць, то постає наступна проблема недосконалості діяльності органів місцевого самоврядування, яка спричинена надмірною подрібленістю адміністративних одиниць, що в свою чергу частково і породжує проблему недостатнього фінансування, адже малі селища часто не здатні забезпечувати самі себе та розпорошеності матеріальної бази.

Говорячи про фінансування та матеріальну основу діяльності місцевого самоврядування, варто зазначати, що за вітчизняним законодавством виділена окрема форма майна – комунальне майно, а порядок користування даним майном відсутній. Але як зазначає В. Тужик, то необхідно прийняти закон, що врегулював би питання комунальної власності.

А головною метою цього закону має бути регламентування механізмів цільового використання комунального майна в інтересах

територіальної громади, визначення виключних об'єктів права комунальної власності, встановлення обмежень щодо цих об'єктів [4, 18]. З іншого боку дана проблема розкривається як недостатність власних доходів для забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування. О. Західна наголошує, що власні доходи місцевих бюджетів становлять дуже малий відсоток, усього 10-13% [5; 17].

Таким чином бачимо, що з одного боку відсутній механізм управління комунальною власністю, а з іншого нестаток фінансування загалом. Окрім того законодавством України не передбачає механізм захисту прав територіальних громад. В. Барвіцький стосовно даного питання зазначає, що у територіальній громаді має бути більше повноважень, зокрема серед механізмів захисту своїх прав.

Територіальна громада повинна стати самостійним, незалежним від - представницького органу суб'єктом в цьому питанні, їй необхідно надати безпосереднє право на звернення до судів з клопотанням [6, 26]. Також серед проблем можна зазначити недовіру до органів місцевого самоврядування з боку органів державної влади. О. Александрова зазначає, що пріоритет самостійності місцевого співтовариства входить у суперечність із рівнем професіоналізму місцевої влади, її відповідальністю та наявністю фінансово – економічних ресурсів. Як результат виникає типова недовіра центральної влади до органів місцевого самоврядування [7; 14].

Дана проблема з одного боку і зумовлюється існуючою конкуренцією повноважень, а з іншого часто недостатнім професійним рівнем кадрів органів місцевого самоврядування. Дану думку підтверджує В. Парсяк та Д. Ломоносов, що одним з недоліків в роботі органів місцевого самоврядування є брак молодих освічених кадрів з достатнім початковим досвідом державної служби [8]. Отже, сучасний стан

місцевого самоврядування, права територіальної громади вирішувати питання в межах своєї компетенції, в Україні не є досконалим.

Сьогодні можна визначити наступні недоліки функціонування місцевого самоврядування в Україні:

- дублювання та законодавча не розмежованість повноважень місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування;
- недостатнє матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення; незахищеність прав територіальних громад, недосконалість адміністративнотериторіального устрою, що зумовлює розпорошення матеріальної бази органів місцевого самоврядування; недовіра центральних органів державної влади до органів місцевого самоврядування.

Тому для покращення стану вітчизняного місцевого самоврядування варто провести наступні зміни:

- реформування адміністративнотериторіального устрою України;
- проведення фінансової та податкової реформи (для зміни процедури формування бюджетів місцевого самоврядування та створення нової економічно доцільної фінансової системи розподілу коштів між областями);
- внесення відповідних змін до Бюджетного та Податкового кодексу та інших суміжних актів; внесення змін у Закон України «Про місцеве самоврядування» Закон України «Про місцеві державні адміністрації» (з метою уникнення дублювання функцій);
- прийняття Закону України «Про місцевий референдум». Ці заходи мають забезпечити удосконалення та ефективне функціонування системи місцевого самоврядування в Україні, що стане передумовою для покращення економічної ситуації та побудови демократичної держави та громадянського суспільства в цілому.

Також розглянемо дію місцевого самоврядування під час воєнного стану. В період воєнного стану діяльність місцевих органів влади

спрямована на забезпечення дії Конституції та законів України, здійснення заходів правового режиму, оборони, цивільного захисту, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян. Воєнний стан передбачає надання органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки. У зв'язку з цим та відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» можуть утворюватися тимчасові державні органи - військові адміністрації.

Рішення про утворення військових адміністрацій приймається Президентом України за поданням обласних державних адміністрацій або військового командування. У разі прийняття рішення про утворення районних, обласних військових адміністрацій їх статусу набувають відповідно районні, обласні державні адміністрації, а голови районних, обласних державних адміністрацій набувають статусу начальників військових адміністрацій. Спрямування, координацію та контроль за діяльністю обласних військових адміністрацій здійснює Генеральний штаб Збройних Сил України, а з інших питань - Кабінет Міністрів України у межах своїх повноважень. Повноваження військових адміністрацій здійснюються з урахуванням особливостей воєнного стану

В умовах воєнного стану органи місцевого самоврядування відіграють значну роль щодо охорони та оборони територіальних громад. Відповідно до ч. 2 ст. 98 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», органи місцевого самоврядування і далі здійснюють повноваження, надані їм Конституцією України та іншими законами України. Органи місцевого самоврядування зобов'язані сприяти діяльності військовому командуванню та військовим адміністраціям щодо забезпечення заходів, які необхідні для запровадження правового режиму воєнного стану на відповідній території та захисту безпеки населення. Сільський, селищний,

міський голова територіальної громади у період воєнного стану, на території якої не ведуться бойові дії, може прийняти рішення, з обов'язковим інформуванням начальника відповідної обласної військової адміністрації протягом 24 годин щодо: внесення змін до кількісного та персонального складу виконавчого комітету відповідної сільської, селищної, міської ради; затвердження тимчасової структури виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, загальної чисельності апарату ради та її виконавчих органів, утворення інших виконавчих органів ради; наділення органів самоорганізації населення окремими власними повноваженнями органів місцевого самоврядування, а також передачі коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення; внесення до місцевого бюджету змін, необхідних для здійснення заходів правового режиму воєнного стану військовим командуванням або відповідною військовою адміністрацією.

Таким чином, військові адміністрації консолідують зусилля місцевих органів влади, спільно із державними органами, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями, громадянами здійснюють заходи правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадської безпеки і порядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.

Висновки до розділу 2

Як зазначалося раніше, місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами безпосередньо або через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Розглянуто структур місцевого самоврядування в Запорізькій області, як наслідок було вирішено такі питання.

Проведено десять засідань щодо конфлікту навколо будівництва Б іляївського каолінового кар'єру поблизу Вільнянська.

Розпочато розгляд численних скарг на поведінку працівників ПАТ «Запоріжгаз».

Скарги стосуються тривалих відключень газу в житлових будинках та питань якості послуг.

Населені пункти Степненської сільської ради Запорізького району мають відновити водопостачання.

Надати соціальний захист та підтримку громадянам, які звернулися до органів місцевого самоврядування. Розглянули питання аграрної політики та земельної реформи.

Розглянуто Матвіївську громаду. Матвіївська територіальна громада налічує 12 населених пунктів. Площать громади становить – 153.6 км², чисельність населення – 6872 осіб.

Визначили головні елементи системи місцевого самоврядування Матвіївської сільської громади, її недоліки та переваги.

Дослідженню склад, територіальний поділ, бюджет.

В Матвіївській сільській громаді повноваження виконавчим органам місцевої ради, дозволило вибудовувати ефективну систему місцевого самоврядування з високим кадровим потенціалом.

Створення Матвіївської територіальної громади дало вагомий ресурс і повентно-спроможну базу та отримати новий поштовх для соціально-економічного розвитку території.

Вигідне географічне положення, значний людський потенціал (більше 7 тис. населення), наявна інфраструктура, значний фінансовий ресурс, який Матвіївська громада отримала після об'єднання, дають можливість для реалізації серйозних змін та зрушень до поліпшення ситуації у всіх галузях.

Сьогодні можна визначити наступні недоліки функціонування місцевого самоврядування в Україні:

- дублювання та законодавча не розмежованість повноважень місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування;
- недостатнє матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення; незахищеність прав територіальних громад, недосконалість адміністративнотериторіального устрою, що зумовлює розпорошення матеріальної бази органів місцевого самоврядування; недовіра центральних органів державної влади до органів місцевого самоврядування.

Тому для покращення стану вітчизняного місцевого самоврядування варто провести наступні зміни:

- реформування адміністративнотериторіального устрою України;
- проведення фінансової та податкової реформи (для зміни процедури формування бюджетів місцевого самоврядування та створення нової економічно доцільної фінансової системи розподілу коштів між областями);
- внесення відповідних змін до Бюджетного та Податкового кодексу та інших суміжних актів; внесення змін у Закон України «Про місцеве самоврядування» Закон України «Про місцеві державні адміністрації» (з метою уникнення дублювання функцій);
- прийняття Закону України «Про місцевий референдум». Ці заходи мають забезпечити удосконалення та ефективне функціонування системи місцевого самоврядування в Україні, що стане передумовою для покращення економічної ситуації та побудови демократичної держави та громадянського суспільства в цілому.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ І НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СТРУКТУРИ ТА ЕЛЕМЕНТІВ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

3.1 Адміністрування процесів системи місцевого врядування в Україні

Місцеве самоврядування - комплексний механізм, що охоплює діяльність органів місцевого самоврядування та органів місцевого державного управління в межах певної території, і є складовою частиною механізму державного управління.

Законодавство Сполучених Штатів і Сполученого Королівства прийняло визначення «домашнього самоврядування» для визначення організації та функціонування муніципальних органів і конкретизації одного з основних критеріїв відмежування їх діяльності від інших органів влади та управління, виокремлення їх місцевих характер від відносної до центральної влади [36].

Розглянемо поняття «публіки міської влади». Це поняття має такі характеристики:

- місцеве самоврядування діє як самостійний орган влади, закріплений Конституцією та законодавством України;
- має власні механізми виконання своїх функцій (населення, установи та посадові особи місцевого самоврядування, які дотримуються виконанню функцій);
- безперервне здійснення влади;
- повноваження діють на території муніципальних утворень і рівномірно розподіляються між усіма особами, які знаходяться на даній території.

Муніципальна влада ґрунтується на законах, муніципальній власності та місцевих бюджетах, що надає їм самостійність і розподіл повноважень.

Орган виконує такі важливі функції, як встановлення місцевих податків і зборів на території муніципального утворення;

Муніципальні повноваження здійснюються в рамках закону. Дуже цікавим є тлумачення поняття місцевого самоврядування в «Європейській хартії місцевого самоврядування» [37].

Тут «земство розуміється як важлива частина органу місцевого самоврядування, яка має право і практичну здатність регулювати і управляти державними справами, діяти в рамках закону, відповідно до своїх обов'язків і служити інтересам держави». Тому Європейська хартія місцевого самоврядування не передбачає класифікації питань управління на питання місцевого значення та державні. Відповідно до Хартії, справи місцевого значення належать до «справи держави».

У цьому полягає особливість концепції місцевої автономії, наведеної в цій статті. Слід також зазначити, що Європейська хартія місцевого самоврядування «колись була орієнтиром для формування національного законодавства у цій сфері, в тому числі щодо правового захисту місцевого самоврядування».

Земські органи входять до системи публічної влади; органи державної влади належать населенню або виборцям відповідних територій, членам громадських організацій, колективів». Підсумовуючи, можна сказати, що поняття «земство» і «публічна влада» не тільки споріднене, але й взаємопов'язане, «земство» невіддільне від «влади».

У контексті оптимізованої структури влади ефективне функціонування місцевого самоврядування пов'язане з наявністю: варіативності конституційного закріплення існування та розвитку

інституту, існує певна послідовність між ефективним функціонуванням інституту та успішне існування демократичного ладу в країні.

Розподіл умов для оптимального функціонування національних органів місцевого самоврядування відображено в міжнародних правових інструментах, зокрема в Європейській хартії самоврядування.

Місцеве самоврядування є одним із найважливіших демократичних інститутів і невід'ємною частиною демократичної організації громадянського суспільства. Реальна ефективність роботи земств повинна залежати від повноти і чіткості розмежування їх функцій. Земські органи посідають особливе місце в системі державного управління і їх ефективне функціонування є умовою забезпечення реалізації процесу децентралізації. Належне функціонування центральних органів держави, які прагнуть оптимізувати відносини між суб'єктами владних повноважень, забезпечується відповідними механізмами. До них належать: законодавче визначення функцій, наявність механізмів державного втручання у справи органів місцевого рівня у разі порушення ними своїх конституційних обов'язків щодо розвитку регіону[38].

На рівні центральної влади мають бути зарезервовані певні повноваження щодо загальних справ. Ці функції визначаються як найбільш загальні напрями розвитку та забезпечують нормальне функціонування держави. Серед них, зокрема: забезпечення громадського порядку та національної безпеки, управління народногосподарським комплексом, регіональний розвиток, внутрішні та зовнішні справи тощо. Розглядаючи оптимізацію владних відносин на різних рівнях, можна побачити, що влада має вертикальний розподіл, що відображається в ієрархічній конфігурації владних організацій. Кожному рівню призначається виняткова сфера повноважень, а вертикальні та горизонтальні виміри організації влади разом створюють структуру влади.

Децентралізація є найкращим способом для організацій надавати державні послуги. Для цього є причина. По-перше, складність сучасного суспільства та його проблем свідчить про те, що найкращі рішення приймаються за більшої участі громадськості та більш творчих підходів.

Централізовані системи занадто закриті, щоб швидко адаптуватися до сучасних змін. По-друге, це особливо стосується суспільств, які перебувають на етапі переходу до демократії та економіки, де необхідно створити так звані громадянські спільноти, щоб надати громадянам можливість впливати на прийняття рішень.

Сьогодні земство не має достатніх повноважень для здійснення повноцінної діяльності на ділянці – можливості самостійно приймати рішення, втілювати їх у життя та знаходити необхідні ресурси. Відповідно до змісту відповідних положень Конституції горизонтальний розподіл повноважень щодо здійснення єдиної влади відбувається переважно між вищими органами держави, що знаходить відображення в принципі поділу державної влади на три влади: законодавчу; виконавча влада, виконавча влада.

Цей метод децентралізації, що відображає принципи взаємовідносин між парламентом, главою держави та урядом, відомий і охоплюється поняттям форми національного правління, визначеного в тому чи іншому варіанті як спосіб організації повноважень. держави відображено в Основному Законі, засвідчує особливості відносин компетенції між вищими державними органами. Досвід децентралізації в країнах з розвинутою демократією свідчить, що однією з головних умов існування та функціонування цих країн є система, яка гарантує ефективне функціонування всіх елементів організації влади як по вертикалі, так і по горизонталі. Ця гарантована комплексність є системою стримувань і противаг, одним із варіантів нормального існування організацій влади. Ця система найбільше підходить для горизонтальної системи організації

влади. При впровадженні такої системи кожен урядовий департамент зобов'язаний наглядати за іншим.

При впровадженні такої системи кожен урядовий департамент зобов'язаний наглядати за іншим. У більшості випадків вертикальній системі організації влади бракує цілісної системи стримувань і противаг. В унітарних державах така ситуація пов'язана з ієрархічним підпорядкуванням адміністративно-територіальних одиниць.

У перекладі з латинської мови на українську слово «державне управління» означає не що інше, як «публічне управління», тобто означає управління відносинами та процесами, які відбуваються в суспільстві. Термін «демократичне врядування» походить від англійського слова «good governance» (належне, досконале, ефективне управління, лідерство). Під поняттям «державне управління» розуміється цілеспрямований вплив держави на розвиток суспільних процесів [38].

Таким чином, останнє поняття є найменш широким порівняно з першими двома з урахуванням суб'єктного рівня управлінської діяльності. Спільною рисою «державного управління», «демократичного управління» та «державного управління» є демократизм.

Демократія є соціальною цінністю, від якої залежить утвердження політичних систем і функціонування суспільства. За Дж. Локком, демократія як форма правління — це влада більшості служити інтересам більшості, яка захищає інтереси співтворчості (незалежної спільноти).

Такі терміни, як «державне управління» та «демократичне врядування», частіше вживаються в країнах Західної Європи, які достатньо модернізовані та глобалізовані, щоб мати добре розвинуті інститути громадянського суспільства. Тому в західній літературі та адміністративній практиці увагу було зосереджено на тематичному вимірі, а саме на необхідності підвищення якості наданих адміністративних послуг [39].

Для України, яка перебуває в період суспільної трансформації, постає завдання досягнення сталого суспільного розвитку, тобто спливи об'єкти управління. А це в свою чергу потребує активної участі в державному управлінні, яке несе відповідальність перед українським народом за динаміку та напрямок суспільно-політичного процесу. Поняття «державне управління» є найширшим за змістом, а також нечітким за визначенням, оскільки воно охоплює практично все середовище існування, в управлінні яким беруть участь органи державної влади, органи місцевого самоврядування, різні форми господарювання та громадські організації. Деякі експерти розрізняли етапи формування та реалізації політики в процесі державного управління.

Тут, на нашу думку, доцільно зробити наступне уточнення: мова має йти про прийняття політичних рішень, оскільки всі громадяни країни номінально беруть участь у виробленні політики. У цьому сенсі адміністративна поведінка – це насамперед процес політичної діяльності, який здійснюється державними службовцями та політиками на етапі розробки та прийняття рішень, а також державними службовцями та політиками на етапі виконання державними службовцями та державними службовцями. Представники місцевого самоврядування, бізнесу та громадськості.

Друге – змістовно поняття «хороше врядування», більш точний переклад – ефективне, а не демократичне врядування, звичайно, це не заперечує його демократичності. Його сутність зводиться до пошуку оптимальних управлінських рішень, які забезпечуються посиленням інформаційно-аналітичної діяльності, поглибленням зворотного зв'язку з об'єктами управління, розподілом можливостей і повноважень різних суб'єктів, підвищенням їх кваліфікаційного рівня [40].

На думку Д. Бостана, ознаками ефективного урядування є: наголос на управлінні, управлінських навичках, а не на формуванні національної

політики, спрощений контроль у поєднанні з впровадженням нових механізмів моніторингу та підзвітності, перехід від контролю над ресурсами та процедурами до використання результати та показники продуктивності; спрощення складних бюрократичних процедур; пріоритет приватної власності, договірних відносин і конкуренції в наданні державних послуг; повне повторення певних методів управління в приватному секторі; пріоритет матеріальної винагороди; акцент на скороченні витрат, управління персоналу та підвищення ефективності роботи інформаційної системи управління.

Зрозуміло, що в даному випадку мова йде про широку, багаторівневу систему управління, яка не обмежується органами державної влади. Підсумовуючи, можна помітити, що державне управління переважно орієнтоване на політичну діяльність, демократичне (ефективне) врядування переважно орієнтоване на управління, а державне управління поєднує ці дві діяльності, але лише за участю органів державної влади.

Органи місцевого самоврядування визначають взаємодію підзвітних і підконтрольних вищим органам виконавчої влади загальних і спеціально уповноважених органів виконавчої влади на місцях разом з органами та посадовими особами місцевого самоврядування для вирішення життєвих проблем населення в межах поточної діяльності. законодавство територіальної громади. Компетенція - сукупність прав і обов'язків, встановлених в офіційній (юридичній чи неюридичній) формі, тобто повноваження будь-якого органу чи посадової особи, які визначають здатність органу чи посадової особи приймати обов'язкові для виконання рішення.

Загальна компетенція – повноваження та функції місцевої влади, передбачені конституцією чи законом на користь місцевого населення. Розглядаючи процес взаємовідносин між владою і народом як основними

елементами державно-політичної системи, можна виділити три необхідні умови [40].

Від влади:

- наявність чітких політичних цілей і здатність доносити політичні повідомлення про ці цілі до суспільства мовою, яка є прозорою для суспільства;
- добре налагоджені канали соціального зворотного зв'язку для виявлення суспільної реакції на його заяви та дії;
- уміння коригувати власні цілі, висловлювання та дії з урахуванням зворотного зв'язку та можливих змін у системі.

З соціальної сторони:

- здатність артикулювати та виражати індивідуальні бажання, надії та потреби у формі політичних повідомлень зрозумілою мовою;
- влада має налагоджені канали комунікації, щоб зрозуміти реакцію влади на її дії;
- Здатність коригувати поведінку індивідів відповідно до політичної поведінки влади.

Іншими словами, система управління потребує «дзеркала», в якому суспільство може бачити себе, щоб нормально функціонувати. Цю роль відіграє добре розвинена громадська думка, яка виступає каналом зворотного зв'язку між державною адміністрацією та громадянами.

Оскільки зворотній зв'язок не працює, реальна діяльність земства виявляє серйозні політичні, організаційні, економічні та соціально-культурні проблеми:

Політичні питання: відсутність соціального розуміння ролі та статусу різних форм влади та рівнів управління, уявлення про принципи державного устрою, розподіл влади між рівнями, більш-менш єдину владу та управління та взаємовідносини між останніми взаємодія між.

Територіально-організаційні питання: В рамках адміністративно-територіальної системи, встановленої раніше, існували муніципальні утворення для забезпечення вертикальної та жорсткої системи централізованого державного управління.

Економічні проблеми: невідповідність фінансових і матеріальних ресурсів органів місцевого самоврядування виконуваним функціям, особливо щодо змісту об'єктів соціально-культурного призначення, незавершеність формування комунальної власності, в тому числі комунальної землі.

Фінансові питання: Висока концентрація фінансових ресурсів, відсутність засобів здійснення особистої влади та виконання рішень, прийнятих окремою державною владою та державними органами.

Соціокультурні проблеми: масова свідомість втрачає розуміння поселення як місця організації суспільного життя громади, адміністративні звички замінюють традиції самоорганізації жителів, культуру соціального управління.

Завдання земства – сприяти розвитку громадянського суспільства, щоб громадяни знали свої громадянські права і свободи, вміли їх захищати, вміли брати участь в управлінні та взаємодіяти з владою, вміли об'єднуватися для вирішення спільних проблем, а не бути відповідальним тільки перед собою, а також перед оточуючими, перед родиною, перед роботою, перед суспільством, перед місцем проживання тощо, і, крім того, мати здатність до самовизначення, щоб людина могла розумно існувати в умовах вибору, тобто в умовах свободи та відповідальності, а взаєморозуміння інформації може бути досягнуто в муніципальних утвореннях. Тому існування та зворотний зв'язок людей є найважливішою умовою ефективного управління автономними установами, тому завдання автономних одиниць – налагодити зворотній зв'язок з людьми[41].

В якості основної основи моделі зворотного зв'язку в локальних автономних системах запропоновано 8 модульних блоків:

- схема системи суб'єкт-об'єктних відносин із ланцюгом зворотного зв'язку;
- механізми зворотнього зв'язку як автономний елемент місцевого адміністративного процесу;
- чинники організаційної культури земських чиновників;
- організаційна форма зворотного зв'язку з відповідним відділом для самоконтролю та моніторингу керівництва ланцюга;
- принципи, пріоритети та ресурси забезпечення соціологічного моніторингу;
- потенційні споживачі інформації для моніторингу та відповідного аналізу;
- канали комунікації в міських ЗМІ та міські системи зворотного зв'язку.

Штаб зворотного зв'язку міського управління. Міське самоврядування є складовою частиною демократії, в якій реалізуються форми і методи народного правління, закріплюється свобода і рівноправність громадян. Вся система місцевого самоврядування визначається основними ознаками самоврядування в цілому, оскільки самоврядування є формою суспільного регулювання, за якої суб'єкти управління діють за власним бажанням відповідно до принципів самоврядування. Організація, самофінансування, самоконтроль, завдяки зворотному зв'язку [42].

Домашнє самоврядування - це система організації діяльності громадян на відповідній території, яка являє собою сукупність різноманітних груп та установ, що діють як єдиний організм. Система державного управління забезпечує процес демократичного управління шляхом реалізації системи представницьких інститутів управління на всіх рівнях суспільної структури.

Система державного управління включає представницькі (палата представників) і виконавчі (державне управління) інститути, які здійснюють демократичне управління на всіх соціально-структурних рівнях суспільства. Система державного управління забезпечує реалізацію процесу державного управління – державного управління, на всіх соціально-структурних рівнях суспільства, шляхом формування та реалізації системи демократично керованих інститутів виконавчої влади. Право на публічну інформацію дає громадянам можливість контролювати діяльність державних службовців і зобов'язує їх підзвітувати громадськості [42].

3.2 Шляхи і напрямки удосконалення структури та елементів місцевого самоврядування

Необхідність подальшої розробки його механізмів, розробки стандартів ефективності, створення інституцій для постійних і глибоких зв'язків з громадськістю та інших факторів, визначених Європейською хартією про самоврядування як «основа будь-якої демократичної системи» беззаперечно сьогодні. Земство в Україні пережило стадію становлення і набуває дедалі більшої ваги та значення. Проте, враховуючи його відносно нетривале існування як самостійного органу влади, залишається багато невирішених питань і проблем щодо його формування та діяльності, порядку прийняття та реалізації управлінських рішень, розвитку та функціонування механізмів управління тощо [43].

Ці питання є особливо важливими, оскільки наше суспільство перебуває на такому етапі розвитку, наукове управління, засноване на розумінні соціальних законів, стає все більш усвідомленим процесом, а це потребує всебічного дослідження та вдосконалення. механізм управління.

Не можна також ігнорувати той факт, що переважна більшість громадян нашої країни так чи інакше інтегровані в структури земства (як члени територіальних громад) і щоденно стикаються з результатами своєї діяльності (позитивними чи негативними), отже, Головне На основі цього досвіду вони формують своє ставлення до влади – місцевої та центральної, а також до країни в цілому.

Крім того, ефективність системи місцевого самоврядування безпосередньо впливає на весь механізм держави, адже до компетенції цього інституту входить велика кількість державних справ, і як одна з ключових ланок він є «базовим і низовим» . Зокрема, демократичний підтип державного управління, репрезентований жителями селищ та адміністративних районів, означає «проблему комплексного устрою населених пунктів» та «складні політико-правові явища, окремий вид публічної влади, який у принципі місцевий устрій, відповідно до якого відносини між центром і регіонами ґрунтуються на правовій, організаційній, матеріальній і фінансовій самостійності місцевої влади та конституційних правах, гарантованих державою Територіальні громади сіл, селищ і міст самостійно вирішують питання місцевого значення. та територіальної самоорганізації громадян України» [44].

Усе вищезазначене також є важливим, оскільки різноманітність та багатоаспектність місцевого самоврядування не є повністю саморегульованою системою, яка сама по собі не може абсолютно подолати всі проблеми та виклики часу, а також усі ризики, що випливають із передбачуваного. наявність процесу потребує цілеспрямованості керуючий вплив здійснюється через певний механізм управління. Звичайно, його не дуже зіркова робота негативно вплинула на якість життя членів місцевої громади та стан комерційних структур, що працюють у громаді. Важливо також враховувати, що місцева економіка та економічне життя є необхідними не самі по собі, а як джерело створення

сучасних можливостей зайнятості, заробітку коштів на соціальні та культурні потреби, і повинні характеризуватися соціальною спрямованістю та соціальною організацією.

Зосереджуючи питання розвитку систем національної та місцевого самоврядування на забезпеченні їх ефективності та ефективного функціонування та подальшого розвитку, науковці та практики заохочуються розробляти структуру, форму та сутність механізмів управління та вирішувати зростаючі проблеми їх ефективності та результативності.

Найважливішими питаннями, які потребують вдосконалення, є міжбюджетні відносини та фінансування органів місцевого самоврядування. Належне економічне та фінансове забезпечення місцевого самоврядування неможливе без масштабних бюджетних реформ, у тому числі децентралізації міжбюджетних відносин. Основними завданнями бюджетної реформи є: забезпечення надійної мінімальної доходної бази місцевих бюджетів та запровадження механізмів зацікавленості місцевої влади у зміцненні місцевих фінансів. Це може бути, зокрема, закріплення частини державних податків і трансфертів на довгостроковій основі за місцевими бюджетами.

З самого початку має бути чітке розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також між різними рівнями місцевого самоврядування.

Такий поділ призвело б до посилення відповідальності за стан справ повітів, міст і сіл земства і органів виконавчої влади, дало б можливість значно підвищити контроль за їх належним протиборством між органами виконавчої влади. Це створить передумови для запровадження нових міжбюджетних відносин, запровадження нових механізмів формування місцевих бюджетів та фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. Запровадження цього механізму має супроводжуватися

поетапним впровадженням адміністративно-територіальної реформи. Метою першого етапу має стати створення нової територіальної одиниці – економічно та фінансово самодостатньої територіальної громади. Це відповідало б загальним принципам формування фінансових ресурсів місцевої влади, викладеним у Європейській хартії самоврядування.

Зокрема, в ньому визначено, що "фінансові ресурси органів місцевого самоврядування мають бути співмірними з покладеними на них обов'язками. Інститути, на основі яких формуються фінансові ресурси, що надаються органам місцевого самоврядування, мають бути достатньо різноманітними та постійними" [45].

В Україні має бути запроваджена нова модель місцевих податків і зборів, що відіграє важливу роль у розвитку місцевого самоврядування. Потенційне використання українських місцевих податків і зборів все ще є вкрай неефективним і не виконує своєї ролі. За останні п'ять років питома вага місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів не змінилася і не перевищує 4%. Земські органи фактично стали допоміжними органами державного бюджету.

За таких обставин міські, сільські та селищні ради не зацікавлені в активному пошуку додаткових джерел фінансування соціальних послуг, які вони надають жителям громад краю. Питання місцевих податків і зборів в Україні є критично важливим. Зарубіжний досвід показує, що до того, як місцеві податки та збори стануть важливим чинником формування місцевих фіскальних доходів, місцева автономія може бути лише декларацією. У зв'язку з цим Уряд вже зробив певні кроки щодо розробки Закону України «Про Державний бюджет України» щодо встановлення певних правил взаємовідносин між місцевими та державним бюджетами України. Тож у порівнянні з минулим роком власні надходження та закріплені доходи місцевого бюджету мають зрости на 40,9%, особливо у

Вінницькій області – на 39%, у Запорізькій – на 33,3%, у Миколаївській – на 44%, Черкаській. області – зростання на 51,4%.

Головне – забезпечити збільшення надходжень до місцевих бюджетів, щоб не виникала загроза втручання місцевої влади у фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання, а також не надавалися достатні фінансові пільги для видатків на оплату праці працівників бюджету. польовий і соціальний сектори. Тому особливо важливо орієнтуватися на внутрішній ринок, тобто безпосередньо використовувати наявні матеріальні та фінансові ресурси регіону для розвитку галузей, які збагачують внутрішній ринок регіону. Зважений підхід до вирішення проблем промислової інфраструктури регіону може отримати значні надходження до бюджету області.

На сьогодні Україна перебуває у перехідному періоді, пов'язану зі вступом до Євросоюзу, тому це вимагає трансформації системи державного управління, як це передбачено стратегією вдосконалення державного управління на найближчим часом.

У цьому контексті зрозуміло, що парадигма виконавчої влади потребує змін і переходу до нової моделі управління. Існує нагальна потреба у зміні ролі органів виконавчої влади практично в усіх сферах державного управління, починаючи від надання послуг і закінчуючи регулюванням ринкових процесів.

Принцип прозорості є повноваження для ефективної реалізації цих функцій органів виконавчої влади, децентралізації, інновацій, поєднання державного та ринкового регулювання, індивідуальної свободи та нових форм колективної та індивідуальної відповідальності.

Вирішення поставлених завдань можливе шляхом розвитку державного управління, спрямованого на підвищення рівня інформаційної достовірності, прозорості дій органів виконавчої влади, створення моделей взаємодії держави, бізнесу та суспільства. Тому сучасна парадигма

виконавчої влади в умовах транзитивного суспільства повинна мати оновлену структуру. Вона формується в результаті переходу від традиційної «парадигми панування» до принципово іншої конфігурації її змісту, правового характеру, стратегії, тактики побудови відносин всередині державної влади і у взаєминах з громадянами. Таким чином, нові виклики, що постають перед суспільством і державою в умовах глобалізації та європейської інтеграції, вимагають нових підходів до формування системи органів виконавчої влади та її діяльності.

Визначальними чинниками, що впливають на національну безпеку України, є політична ситуація, зовнішня політика та ефективність державної політики в секторі безпеки. Це пріоритети-орієнтири для національної безпеки, але їх список не є вичерпним. Показово, що зі зміною геополітичної ситуації, розвитку економіки, інших соціальних процесів, шляхи реформування та варіанти вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення національної безпеки також зазнають змін. З огляду на це виділимо основні шляхи вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування в системі забезпечення національної безпеки України, обґрунтовуючи їх доцільність та актуальність у сучасних умовах. У світлі аналізу факторів розвитку міжнародної ситуації та існуючих зовнішніх і внутрішніх політичних проблем виникає нагальна необхідність формування ефективної системи захисту національних інтересів держави, здатної адекватно реагувати на сучасні загрози і виклики. Для цього потрібно шукати ефективні пропозиції, які здаються доцільними і доступними в тій ситуації, яка склалася. Відповідно до проведеного дослідження, відзначаємо декілька етапів щодо покращення можливостей вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування в системі забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції.

Визначення групи правових актів, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування у сфері національної безпеки.

Переклад актів європейського законодавства щодо забезпечення національної безпеки органами місцевого самоврядування українською мовою.

Здійснення комплексного компаративного аналізу вітчизняних та зарубіжних груп правових документів з цих питань .

Розробка рекомендацій стосовно інтеграції європейських положень з питань забезпечення національної безпеки органами місцевого самоуправління в українське законодавство.

Прогнозування результатів реалізації рекомендацій.

Підготовка проектів та нормативно-законодавчих актів, які входять до числа законопроектних робіт щодо питання вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування в системі забезпечення національної безпеки України в умовах євроінтеграції.

Моніторинг виконання поставлених завдань. Разом із тим, держава може ініціювати огляд пропозицій щодо реформування системи управління органів місцевого самоврядування задля забезпечення національної безпеки.

Висновки до розділу 3

Поняття «публіки міської влади» має такі характеристики:

- місцеве самоврядування діє як самостійний орган влади, закріплений Конституцією та законодавством України;
- має власні механізми виконання своїх функцій (населення, установи та посадові особи місцевого самоврядування);
- безперервне здійснення влади;

- повноваження діють на території муніципальних утворень і рівномірно розподіляються між усіма особами, які знаходяться на даній території;

- муніципальна влада ґрунтується на законах, муніципальній власності та місцевих бюджетах, що надає їм самостійність і розподіл повноважень;

- орган виконує такі важливі функції, як встановлення місцевих податків і зборів на території муніципального утворення;

- муніципальні повноваження здійснюються в рамках закону.

Дуже цікавим є тлумачення поняття місцевого самоврядування в «Європейській хартії місцевого самоврядування».

В якості основної основи моделі зворотного зв'язку в локальних автономних системах запропоновано 8 модульних блоків:

- схема системи суб'єкт-об'єктних відносин із ланцюгом зворотного зв'язку;

- механізми зворотнього зв'язку як автономний елемент місцевого адміністративного процесу;

- чинники організаційної культури земських чиновників;

- організаційна форма зворотного зв'язку з відповідним відділом для самоконтролю та моніторингу керівництва ланцюга;

- принципи, пріоритети та ресурси забезпечення соціологічного моніторингу;

- потенційні споживачі інформації для моніторингу та відповідного аналізу;

- канали комунікації в міських ЗМІ та міські системи зворотного зв'язку;

штаб зворотного зв'язку міського управління.

Необхідність подальшої розробки його механізмів, розробки стандартів ефективності, створення інституцій для постійних і глибоких зв'язків з громадськістю та інших факторів, визначених Європейською

хартією про самоврядування як «основа будь-якої демократичної системи» беззаперечно сьогодні. Земство в Україні пережило стадію становлення і набуває дедалі більшої ваги та значення. Проте, враховуючи його відносно нетривале існування як самостійного органу влади, залишається багато невирішених питань і проблем щодо його формування та діяльності, порядку прийняття та реалізації управлінських рішень, розвитку та функціонування механізмів управління тощо

В Україні має бути запроваджена нова модель місцевих податків і зборів, що відіграє важливу роль у розвитку місцевого самоврядування. Потенційне використання українських місцевих податків і зборів все ще є вкрай неефективним і не виконує своєї ролі. За останні п'ять років питома вага місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів не змінилася і не перевищує 4%. Земські органи фактично стали допоміжними органами державного бюджету.

Головне – забезпечити збільшення надходжень до місцевих бюджетів, щоб не виникала загроза втручання місцевої влади у фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання, а також не надавалися достатні фінансові пільги для видатків на оплату праці працівників бюджету, польовий і соціальний сектори

Найважливішими питаннями, які потребують вдосконалення, є міжбюджетні відносини та фінансування органів місцевого самоврядування. Належне економічне та фінансове забезпечення місцевого самоврядування неможливе без масштабних бюджетних реформ, у тому числі децентралізації міжбюджетних відносин. Основними завданнями бюджетної реформи є: забезпечення надійної мінімальної доходної бази місцевих бюджетів та запровадження механізмів зацікавленості місцевої влади у зміцненні місцевих фінансів. Це може бути, зокрема, закріплення частини державних податків і трансфертів на довгостроковій основі за місцевими бюджетами.

ВИСНОВКИ

Місцеве врядування в Україні є одним із найважливіших інститутів народовладдя та однією з найважливіших основ конституційного ладу. Органи місцевого самоврядування в Україні закріплені Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування» та іншими нормативно-правовими документами. Місцеве самоврядування є невід'ємною частиною правових систем багатьох країн світу.

Поняття місцевого самоврядування в юридичній літературі активно вживається лише з моменту проголошення незалежності України. Це стосується рівня суспільного життя, на якому реалізується місцева автономія.

Домівкове самоврядування — це право територіальних громад — жителів села чи кількох сіл, селищ і міст, які добровільно об'єдналися у сільську громаду, право самостійно вирішувати важливі питання місцевого значення в межах Конституції та законів України.

Найголовніші ознаки самоуправління є: - органи місцевого самоврядування функціонують упорядковано в межах, встановлених вищою владою; його установи дотримуються встановленого законодавством розподілу повноважень; мають самостійне джерело фінансування для виконання завдань, поставлених перед органом самоврядування; вони формуються відповідно до принципу виборності.

Суть принципів полягає в наступних пунктах: місцеве самоврядування є однією з основ будь-якої демократичної системи; право громадян брати участь в управлінні державними справами є універсальним демократичним правом, яке може бути безпосередньо реалізоване на місцевому рівні; з метою забезпечення ефективного та дружнього до громадян управління створюються та наділяються повноваженнями органи

місцевого самоврядування; органи місцевого самоврядування мають бути демократично створені, мати широку автономію щодо компетенції та виконавчих процедур, приймати авторитетні рішення; органи місцевого самоврядування повинні мати відповідні ресурси для виконання завдань і функцій місцевого самоврядування; права територіальних громад та органів місцевого самоврядування мають бути надійно захищені.

Як зазначалося раніше, місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами безпосередньо або через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи.

Розглянуто структур місцевого самоврядування в Запорізькій області, як наслідок було вирішено такі питання.

Проведено десять засідань щодо конфлікту навколо будівництва Б іляївського каолінового кар'єру поблизу Вільнянська.

Розпочато розгляд численних скарг на поведінку працівників ПАТ «Запоріжгаз».

Скарги стосуються тривалих відключень газу в житлових будинках та питань якості послуг.

Населені пункти Степненської сільської ради Запорізького району мають відновити водопостачання.

Надати соціальний захист та підтримку громадянам, які звернулися до органів місцевого самоврядування. Розглянули питаття аграрної політики та земельної реформи.

Розглянуто Матвіївську громаду. Матвіївська територіальна громада налічує 12 населених пунктів. Площат громади становить – 153.6 км², чисельність населення – 6872 осіб.

Визначили головні елементи системи місцевого самоврядування Матвіївської сільської громади, її недоліки та переваги.

Дослідженно склад , територіальний поділ, бюджет.

В Матвіївській сільській громаді повноваження виконавчим органам місцевої ради, дозволило вибудовувати ефективну систему місцевого самоврядування з високим кадровим потенціалом.

Створення Матвіївської територіальної громади дало вагомий ресурс і повентно-спроможну базу та отримати новий поштовх для соціально-економічного розвитку території.

Вигідне географічне положення, значний людський потенціал (більше 7 тис. населення), наявна інфраструктура, значний фінансовий ресурс, який Матвіївська громада отримала після об'єднання, дають можливість для реалізації серйозних змін та зрушень до поліпшення ситуації у всіх галузях.

Сьогодні можна визначити наступні недоліки функціонування місцевого самоврядування в Україні:

- дублювання та законодавча не розмежованість повноважень місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування;
- недостатнє матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення; незахищеність прав територіальних громад, недосконалість адміністративнотериторіального устрою, що зумовлює розпорошення матеріальної бази органів місцевого самоврядування; недовіра центральних органів державної влади до органів місцевого самоврядування.

Тому для покращення стану вітчизняного місцевого самоврядування варто провести наступні зміни:

- реформування адміністративнотериторіального устрою України;
- проведення фінансової та податкової реформи (для зміни процедури формування бюджетів місцевого самоврядування та створення нової економічно доцільної фінансової системи розподілу коштів між областями);
- внесення відповідних змін до Бюджетного та Податкового кодексу та інших суміжних актів; внесення змін у Закон України «Про місцеве

самоврядування» Закон України «Про місцеві державні адміністрації» (з метою уникнення дублювання функцій);

- прийняття Закону України «Про місцевий референдум». Ці заходи мають забезпечити удосконалення та ефективне функціонування системи місцевого самоврядування в Україні, що стане передумовою для покращення економічної ситуації та побудови демократичної держави та громадянського суспільства в цілому.

Поняття «публіки міської влади» має такі характеристики:

- місцеве самоврядування діє як самостійний орган влади, закріплений Конституцією та законодавством України;

- має власні механізми виконання своїх функцій (населення, установи та посадові особи місцевого самоврядування);

- безперервне здійснення влади;

- повноваження діють на території муніципальних утворень і рівномірно розподіляються між усіма особами, які знаходяться на даній території;

- муніципальна влада ґрунтується на законах, муніципальній власності та місцевих бюджетах, що надає їм самостійність і розподіл повноважень;

- орган виконує такі важливі функції, як встановлення місцевих податків і зборів на території муніципального утворення;

- муніципальні повноваження здійснюються в рамках закону.

Дуже цікавим є тлумачення поняття місцевого самоврядування в «Європейській хартії місцевого самоврядування».

В якості основної основи моделі зворотного зв'язку в локальних автономних системах запропоновано 8 модульних блоків:

- схема системи суб'єкт-об'єктних відносин із ланцюгом зворотного зв'язку;

- механізми зворотнього зв'язку як автономний елемент місцевого адміністративного процесу;

- чинники організаційної культури земських чиновників;
- організаційна форма зворотного зв'язку з відповідним відділом для самоконтролю та моніторингу керівництва ланцюга;
- принципи, пріоритети та ресурси забезпечення соціологічного моніторингу;
- потенційні споживачі інформації для моніторингу та відповідного аналізу;
- канали комунікації в міських ЗМІ та міські системи зворотного зв'язку;
- штаб зворотного зв'язку міського управління.

Необхідність подальшої розробки його механізмів, розробки стандартів ефективності, створення інституцій для постійних і глибоких зв'язків з громадськістю та інших факторів, визначених Європейською хартією про самоврядування як «основа будь-якої демократичної системи» беззаперечно сьогодні. Земство в Україні пережило стадію становлення і набуває дедалі більшої ваги та значення. Проте, враховуючи його відносно нетривале існування як самостійного органу влади, залишається багато невирішених питань і проблем щодо його формування та діяльності, порядку прийняття та реалізації управлінських рішень, розвитку та функціонування механізмів управління тощо

В Україні має бути запроваджена нова модель місцевих податків і зборів, що відіграє важливу роль у розвитку місцевого самоврядування. Потенційне використання українських місцевих податків і зборів все ще є вкрай неефективним і не виконує своєї ролі. За останні п'ять років питома вага місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів не змінилася і не перевищує 4%. Земські органи фактично стали допоміжними органами державного бюджету.

Головне – забезпечити збільшення надходжень до місцевих бюджетів, щоб не виникала загроза втручання місцевої влади у фінансово-

господарську діяльність суб'єктів господарювання, а також не надавалися достатні фінансові пільги для видатків на оплату праці працівників бюджету. польовий і соціальний сектори

Найважливішими питаннями, які потребують вдосконалення, є міжбюджетні відносини та фінансування органів місцевого самоврядування. Належне економічне та фінансове забезпечення місцевого самоврядування неможливе без масштабних бюджетних реформ, у тому числі децентралізації міжбюджетних відносин. Основними завданнями бюджетної реформи є: забезпечення надійної мінімальної доходної бази місцевих бюджетів та запровадження механізмів зацікавленості місцевої влади у зміцненні місцевих фінансів. Це може бути, зокрема, закріплення частини державних податків і трансфертів на довгостроковій основі за місцевими бюджетами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Закон України «Про місцеве самоврядування». URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-xi> (дата звернення: 03.04.23)
2. М.О. Багмет, В.М. Ємельянов - II том. Історія та практика державного управління і місцевого самоврядування в Україні. URL: <https://buklib.net/books/35890/> (дата звернення: 05.04.2023)
3. Конституційний Суд України. Вибори до органів місцевого самоврядування. URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/73-vybory-do-organiv-miscevogo-samovryaduvannya> (дата звернення: 05.04.2023)
4. В.В. Утвенко. Теорія та історія місцевого самоврядування. Навчальний посібник – Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал»», 2017. 8-11 с.
5. В.С. Куйбіда. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування. Монографія. – Київ, 2004. - 18 с.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування. Стаття 3 «Концепція місцевого самоврядування». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 08.04.2023)
7. Європейська хартія місцевого самоврядування. Стаття 4 «Сфера компетенції місцевого самоврядування». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 03.04.2023)
8. В.В. Утвенко. Теорія та історія місцевого самоврядування. Навчальний посібник – Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал»», 2017. 13 с.

9. Основні ознаки місцевого самоврядування. Електроний документ. URL: <https://studfile.net/preview/9399425/page:39/> (дата звернення: 10.04.2023)
10. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» (ст. 79). URL: <https://studfile.net/preview/9399425/page:40/> (дата звернення: 05.04.2023)
11. Європейська хартія місцевого самоврядування. Стаття 2. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 05.04.2023)
12. Конституція України. Розділ I. Загальні засади. Стаття 7. URL: <https://www.spfu.gov.ua/documents/1757.html> (дата звернення: 12.04.2023)
13. Серьогіна С.Г. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. Підручник Харків. «Право», 2011. 270 с.
14. Оцінка ефективності місцевого самоврядування. Доповідь. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12893> (дата звернення: 05.04.2023)
15. Сорока В.М. Результативність та ефективність державного управління і місцевого самоврядування: навч. посіб. К.: НАДУ, 2012. 260 с.
16. Сидоренко Н. Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування у сфері міжнародного співробітництва. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01\(12\)/12snosms.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01(12)/12snosms.pdf) (дата звернення: 05.04.2023)
17. Цветков В.В. Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи: кол. авт. К.: Оріяни, 1998. 364 с.
18. Атаманчук Г.В. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы): учеб. пособие. М.: ОАО “НПО” Экономика, 2000. 302 с.
19. Государственное и муниципальное управление: справочник: под ред. Н.И. Глазуновой, Ю.М. Забродина, А.Г. Поршнева. М.: Изд-во “Магистр”, 1997. 496 с.

20. Ворона П.В. Теоретичні аспекти ефективності роботи органів місцевого самоврядування. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/300236451.pdf> (дата звернення: 05.04.2023)
21. Ворона П.В. Теоретико-методологічні засади організації місцевого самоврядування в Україні: - К., 2013. 37
22. Чернюк Л.Г. Місцеві органи влади в системі регіонального управління. Ефективна економіка.2014. No 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2779> (дата звернення: 05.04.2023)
23. Сидоренко Н. Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування у сфері міжнародного співробітництва. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01\(12\)/12snosms.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01(12)/12snosms.pdf) (дата звернення: 05.04.2023)
24. Ведурн Е. Оцінювання державної політики і програм : навч. посіб. / пер. з англ. В.В. Шульга. Київ : Всесвіт, 2003. 350 с
25. Бортник Н.П., Дніпров О.С. Проблеми оцінки якості та ефективності діяльності органів виконавчої влади. Актуальні проблеми відчизняною юриспруденції. 2017. No 6. Том 3. С. 80–84.
26. Михайлюк В.С. Ефективність діяльності органів місцевого самоврядування як запорука надання якісних послуг населенню. URL: <http://intkonf.org/mihaylyuk-vs-efektivnist-diyalnosti-organiv-mistsevogo-samovryaduvannya-yak-zaporuka-nadannya-yakisnih-poslug-naselennyu/> (дата звернення: 05.04.2023)
27. Носань Н. С., Кусяка М. О. Оцінка ефективності діяльності органів місцевого самоврядування. Стаття. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/372/359> (дата звернення: 05.04.2023)

28. Журавський, В. С. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні [Текст] : підручник / В. С. Журавський, В. О. Серьогін, О. Н. Ярмиш. К. : Ін Юре, 2003. С. 560. 2
29. Смирнова, Т. С. Правове регулювання місцевого самоврядування в Україні [Текст] : навч. посібник / Т. С. Смирнова. – К. : КМ Академія, 2001. С. 105.
30. Конституція України. Закону «Про місцеве самоврядування». Стаття 5. URL: https://protocol.ua/ua/pro_slugbu_v_organah_mistsevogo_samovryaduvannya_s_tattya_5/ (дата звернення: 05.04.2023)
31. С.Г. Серьогіна. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. Підручник – Харків «Право», 2011.-279 с.
32. В. Е. Теліпко. Конституційне та конституційно-процесуальне право України. Навчальний посібник. – Київ «Центр учбової літератури», 2009. 429с.
33. Балакірєва Р. С. Конституційне право України: Навч. посібник. К.: Центр навч. л-ри, 2003.
34. Конституція України. Стаття 41. Акти органів і посадових осіб місцевого самоврядування. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/stattia-41-akty-orhaniv-i-posadovykh-osib-miskoho-samovriaduvannia> (дата звернення: 05.04.2023)
35. В. Е. Теліпко. Конституційне та конституційно-процесуальне право України. Навчальний посібник. – Київ «Центр учбової літератури», 2009. 436с.
36. Лазор О.Д., Лазор О.Я. Місцеве управління: поняття, терміни, визначення: Словник-довідник. Навчальний посібник. (2-е вид. перероб. та доп.).-К.: Дакор, 2006.- 352с.
37. Бех В.П. Социальный организм: философско-методологический анализ. – Запорожье.: «Тандем-У», 1998. 186 с.

38. Попов С.М. Наукова парадигма суб'єкт- суб'єктного управління в умовах сучасного континууму //Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: Збірник наукових праць / Гол. ред. В.Г.Воронкова.- Вип.43.- Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 2010. С.166-175.

39. Надолішній П.І. Теорія та історія державного управління (Опорний конспект лекцій до навчальної дисципліни): Навч.посіб. – О.: ОРІДУ НАДУ, 2006. 126 с.

40. Оболенський О.Ю. Публічна сфера та державне управління / Семінар “Публічне адміністрування та державне управління: введення у спеціальність”, Київ, 23 жовт. 2007 р. К.: НАДУ при Президентові України, 2007. – 82 с.

41. Грицяк Н. В. Демократичне врядування: політико-правові засади / Н.В. Грицяк// Розвиток публічного адміністрування на засадах менеджменту: європейський контекст: матер. наук.- практ. конф., Дніпропетровськ, 15-16 трав. 2009 р. ; за заг. ред. С.М. Серьогіна. – Дніпропетр.: ДРІДУ НАДУ, 2009. С. 37–38.

42. Мартиненко В. М. Державне управління: шлях до нової парадигми (теорія та методологія): [моногр.] / В. М. Мартиненко. – Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2003. 220 с. Воронкова В.Г. Муніципальний менеджмент: Навч. Посібник для ВНЗ/Мін. Освіти і науки України.- К.; ВД «Професіонал», 2004. - 248с.

43. Яцунська О. Проблеми становлення місцевого самоврядування в Україні: досвід соціологічного аналізу // Людина і політика. 2000. № 4. С. 2 – 9.

44. Нижник Н., Леліков Г., Мосов С. Про співвідношення категорій процес і механізм та їх використання в управлінській діяльності органів виконавчої влади // Вісн. держ. служби України. 2001. № 3. С. 80-87.

45. Нечаєва, І. А. Особливості прийняття управлінських рішень, їх оцінка та оцінювання в умовах кризи [Текст] / І. А. Нечаєва // Економічний аналіз, 2019. Т.29 № 1. С. 156-163.
46. Пуліна Т. В. Управління якістю в проектному менеджменті органів публічної влади/ Т.В. Пуліна // Інвестиції: практика та досвід. № 18. 2017. С. 65-69.
47. Пуліна Т. В. Розробка стратегії енергоефективності запорізької області/ Т.В. Пуліна , І.М. Тесленок, А.Г. Нестеренко// Державне управління: удосконалення та розвиток.- № 11. 2018. С. 65-69.
48. Alla Pankova, Determination of smart-profiles of united territorial communities of zaporizhzhia region / Petro Gudz, Alla Pankova // European journal of economics and management. -Volume 5. Issue 2. 2019. pp.188-195.